४१ वा

वार्षिक अहवाल

२०२०-२१

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ

परभणी - ४३१ ४०२ (महाराष्ट्र)

सामंजस्य करार

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी आणि भाकृअनुप-राष्ट्रीय डाळिंब संशोधन केंद्र, सोलापूर यांच्यात कृषि संशोधन व पदव्युत्तर तसेच आचार्य पदवी संशोधन कार्यायाकरीता सामंजस्य करार - दिनांक ७ फेब्रुवारी, २०२१

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी आणि भाकृअनुप-भारतीय तेलबिया संशोधन संस्था, हैद्राबाद यांच्यात कृषि संशोधन व पदव्युत्तर तसेच आचार्य पदवी संशोधन कार्यायाकरिता सामंजस्य करार - दिनांक २२ मार्च, २०२१

अखिल भारतीय समन्वयीत संशोधन प्रकल्प पशु शक्तीचा योग्य वापर, वनामकृवि, परभणी आणि मे.इन्वेन्टीव्ह सोलुशन्स कंपनी, नाशिक यांच्यात व्यावसायीक सामंजस्य करार - दिनांक १५ मार्च, २०२१

४९ वा
वार्षिक अहवाल
२०२०-२१

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ
परभणी - ४३१ ४०२ (महाराष्ट्र)

४१ वा
वार्षिक अहवाल
२०२०-२१

वार्षिक अहवाल संपादकीय मंडळ

डॉ. दत्तप्रसाद वासकर	:	संचालक संशोधन
डॉ. मदन पेंडके	:	संशोधन संपादक
डॉ. अशोक जाधव	:	उपसंचालक संशोधन (पिके)
डॉ. गजेंद्र लोंढे	:	उपसंचालक संशोधन (पशु विज्ञान)
डॉ. दिगंबर पेरके	:	उपसंचालक संशोधन (कृषि अर्थशास्त्र)

प्रकाशक

डॉ. धिरजकुमार कदम
कुलसचिव
वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी-४३१ ४०२

मुद्रक

ओंकार ग्राफीक्स
परभणी

डॉ. अशोक ढवण
कुलगुरु
वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ
परभणी

मनोगत

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणीचा ४९ वा वार्षिक अहवाल सादर करतांना मला आनंद होत आहे. सन २०२०-२१ या वर्षात विद्यापीठाने शिक्षण, संशोधन आणि विस्तार क्षेत्रात केलेल्या प्रमुख योगदानाचा उल्लेख यात केलेला आहे.

भारताच्या अर्थव्यवस्थेत कृषि क्षेत्राचा महत्वाचा वाटा आहे. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ नवनवीन तंत्रज्ञानांची निर्मिती व त्याचा प्रसार सर्व शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचविण्याचे तसेच त्यांचे उत्पन्न व जीवनमान उंचावण्याचे ध्येय समोर ठेवून काम करत आहे. मराठवाडा विभागातील हवामान, शेतकऱ्यांची गरज तसेच हवामान बदलानुरुप परिस्थितीशी सुसंगत धान्यपिकांचे व फळपिकांचे विविध उच्च गुणधर्म प्रत व गुणवत्ता असलेले वाण विद्यापीठाने तयार केलेले आहेत. विद्यापीठाने जलसंवर्धन व जलपुनर्भरण कार्यात नवनवीन संशोधन करुन योगदान दिले आहे. तसेच विविध सुधारित यंत्रे विकसित करुन शेतीतील मजूरखर्च व समस्या कमी करत आहेत. विद्यापीठ वर्धापनदिनी मोठ्या प्रमाणात शेतकऱ्यांना बियाणे उपलब्ध करुन देण्यात आल आहे.

विद्यापीठ विद्यार्थ्यांचा आत्मविश्वास वाढविण्याच्या दृष्टीने प्रयत्नशील आहे व नाविण्यपूर्ण विचारांची शिकवण देत आहे. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील शिक्षणाची पुर्नजोडणी आणि मुल्यमापन हे वेगवेगळया आंतरराष्ट्रीय संस्थांसोबत सामंजस्य करारातून केले जात आहे. कोव्हीड १९ च्या प्रादुर्भावामुळे गत वर्षी ऑनलाईन माध्यमातुन शैक्षणिक कार्य तसेच परीक्षा घेण्यात आल्या.

विद्यापीठाची कृषी विस्तार शिक्षण व्यवस्था या विद्यापीठाचे तंत्रज्ञान शेतकरी बंधूंपर्यंत पोहोचवण्याकरीता सक्षम आहे. विविध प्रात्यक्षिके शेतकऱ्यांच्या शेतावर आयोजित केलेली आहेत. विद्यापीठाने १८ मे, १७ सप्टेंबर तसेच ३ जानेवारीला शेतकरी मेळावे (ऑनलाईन) आयोजित केले. या मेळाव्यात मोठ्या प्रमाणात शेतकरी सहभागी होते. त्यांना विविध पीक पद्धतीबद्दल सखोल मार्गदर्शन करण्यात आले. कोरोना विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे विद्यापीठास शेतकऱ्यांपर्यंत प्रत्यक्ष पोहचविण्यात काही प्रमाणात बंधने आली तथापी डिजीटल माध्यमांचा वापर करुन मराठवाड्यातीलच नव्हे तर संपुर्ण राज्यातील शेतकऱ्यांपर्यंत कृषि तंत्रज्ञान पोहचविले आहे. विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांनी कोरोना प्रतिबंधक नियमांचे पालन करत थेट शेतकऱ्यांच्या बांधावर जावुन आधुनिक कृषि तंत्रज्ञानाची माहिती दिली. विद्यापीठातील विस्तार केंद्रांनी डिजीटल माध्यमांचा वापर करुन विविध ऑनलाईन उपक्रमांचे आयोजन केले. अहवाल वर्षात गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर येथे जवस दिन तसेच बाजरी संशोधन केंद्र, वैजापूर, जि.औरंगाबाद येथे बाजरी महोत्सवाचे भव्य आयोजन करण्यात आले होते.

मी राज्यशासन, केंद्रशासन, राज्य नियोजन आयोग, भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय संस्थांचा संशोधनासाठी निधी प्राप्त करुन दिल्याबद्दल आभारी आहे. माझ्या विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ, अधिकारी व कर्मचाऱ्यांच्या दिवसरात्र परिश्रमामुळेच हे विद्यापीठ इतकी प्रगती करत आहे.

मी, डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, संचालक संशोधन व डॉ. दे.बा. देवसरकर, संचालक विस्तार शिक्षण व त्यांच्या सहका-यांचे अभिनंदन करतो की, त्यांचेमुळे हा वार्षिक अहवाल सुयोग्य रुपात तयार झाला आहे. मला विश्वास आहे की विद्यापीठाच्या अनेक लाभार्थींना या वार्षिक अहवालाचा नक्कीच फायदा होईल.

(अशोक ढवण)
कुलगुरु

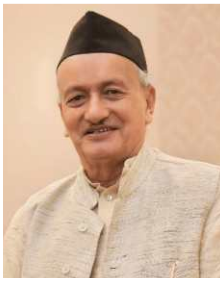

कुलपती
श्री. भगत सिंह कोश्यारी
कुलपती तथा मा. राज्यपाल महाराष्ट्र राज्य

श्री. उध्दव बाळासाहेब ठाकरे
मा.मुख्यमंत्री महाराष्ट्र राज्य

श्री. दादाजी भुसे
मा.कृषि मंत्री, महाराष्ट्र राज्य

श्री. विश्वजीत कदम
मा.कृषि मंत्री (राज्य) महाराष्ट्र राज्य

डॉ. अशोक ढवण
मा. कुलगुरु
वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ
कार्यकारी परिषद २०२०-२१

अ.क्र.	नाव	पत्ता	
१	डॉ. अशोक श्री. ढवण	कुलगुरु, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	अध्यक्ष
२	मा.आ.श्री सतीश भानुदासराव चव्हाण	विधान परिषद सदस्य, औरंगाबाद	सदस्य
३	मा.आ.श्री विनायकराव मेटे	विधान परिषद सदस्य, तुकाई निवास, तिरुपतीनगर, बार्शी रोड, बीड	सदस्य
४	आयुक्त, कृषि	कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-५	सदस्य
५	प्रादेशिक पशु संवर्धन सहआयुक्त	औरंगाबाद	सदस्य
६	संचालक फलोत्पादन	पुणे	सदस्य
७	मुख्य वन संरक्षक	प्रादेशिक वन विभाग, औरंगाबाद	सदस्य
८	प्रादेशिक उपआयुक्त	मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, औरंगाबाद	सदस्य
९	प्रादेशिक दुग्धव्यवसाय विकास अधिकारी	जालना रोड, औरंगाबाद	सदस्य
१०	डॉ. पी.जी. पाटील	संचालक, भाकृअप, केंद्रीय कापुस तंत्रज्ञान संशोधन संस्था, माटुंगा, मुंबई	सदस्य
११	डॉ. एस.टी. बोरीकर	१०२, अमोघ बिल्डींग, सरस्वतीनगर, परभणी	सदस्य
१२	मा. श्री लिंबाजीराव ज्ञानोबाराव भोसले	प्रगतीशील शेतकरी	सदस्य
१३	मा. श्री अजय विजयराव गव्हाणे	प्रगतीशील शेतकरी, गव्हाणे रोड, परभणी	सदस्य
१४	मा. श्री बालाजीराव रामराव देसाई	प्रगतीशील शेतकरी	सदस्य
१५	मा.श्री शरद सखारामजी हिवाळे	प्रगतीशील शेतकरी	सदस्य
१६	मा. सौ.पवित्राबाई सत्यवान सुरवसे	प्रगतीशील शेतकरी	सदस्य
१७	डॉ. आदितीताई सुभाषचंद्रजी सारडा	कृषि उद्योजक	सदस्य
१८	डॉ. ध.नि. गोखले	अधिष्ठाता (कृषि), वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	सदस्य
१९	डॉ. दे.बा. देवसरकर	संचालक, विस्तार शिक्षण वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	सदस्य
२०	श्रीमती दी. मा. देवतराज	नियंत्रक, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	निमंत्रित सदस्य
२१	श्री रणजीत आ. पाटील	कुलसचिव, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	कुलसचिव तथा सदस्य सचिव

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विभाग	पृष्ठ क्र.
१	प्रस्तावना	१
२	शिक्षण	३
३	विद्यापीठ ग्रंथालय	१२
४	विद्यार्थी कल्याण	१४
५	संशोधन	१५
६	संशोधन उपलब्धी	१८
७	प्रशिक्षण व कार्यशाळांचे आयोजन	२९
८	सामंजस्य करार	३५
९	बीजोत्पादन कार्यक्रम	३८
१०	फळझाडाच्या कलमा व रोपांची विक्री	३९
११	उत्पादन तपासणी प्रयोगांची माहिती	४०
१२	विस्तार शिक्षण संचालनालय	४३
१३	विद्यापीठ प्रशासन	५२
१४	विद्यापीठ वित्त व्यवस्था	५८
१५	विद्यापीठ अभियंता	६१

प्रस्तावना

मराठवाडा विभागाच्या कृषि शिक्षण, संशोधन आणि विस्तार विषयक गरजांच्या पूर्ततेसाठी महाराष्ट्र शासनाने १८ मे, १९७२ रोजी परभणी येथे मराठवाडा कृषि विद्यापीठाची स्थापना केली. मराठवाडा विभागातील आठही जिल्ह्यांतील शेतकऱ्यांच्या व शेतीच्या सर्वांगीण विकासासाठी विद्यापीठ कटीबध्द आहे. महाराष्ट्रातील चार कृषि विद्यापीठांपैकी वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी हे एक आहे. मराठवाडा विभागातील औरंगाबाद व नांदेड जिल्ह्यातील काही भाग औद्योगीकरणात असून उर्वरित संपूर्ण भाग हा कृषि क्षेत्राखाली आहे. मराठवाडा विभागातील कृषि क्षेत्रांच्या आणि शेतक-यांच्या गरजा लक्षात घेऊन हे विद्यापीठ नवनवीन कृषि संशोधन करत आहे.

मराठवाडा विभागात औरंगाबाद, जालना, लातूर, परभणी, उस्मानाबाद, नांदेड, हिंगोली व बीड अश्या आठ जिल्ह्यांचा समावेश आहे. मराठवाडा विभाग १७०३५ ते २००४० अक्षांश व ७४०४० ते ७८०१६ रेखांश या भागात आहे. मराठवाडा विभागाचे क्षेत्रफळ ६४.५ दशलक्ष हेक्टर असुन ५७ लाख हेक्टर कृषि क्षेत्राखाली आहे. मराठवाडा विभागाच्या प्रत्येक जिल्ह्यात हवामान वेगवेगळे आहे. मराठवाडा विभागाचे वार्षीक पर्जन्यमान ५०० ते ११०० मिमी आहे. त्यापैकी ६० टक्के भाग हमखास पावसाच्या प्रदेशात येतो तर ४० टक्के भाग हा अवर्षण प्रवण तसेच जास्त पर्जन्यमान क्षेत्रात येतो. मराठवाडा विभागातील शेती ही मुख्यत्वेकरुन पावसावर आधारीत आहे. या विभागातील लोकांचे जीवन हे मुख्यत: शेतीवर अवलंबून आहे. मराठवाडा विभागातील बहुतांश जमीन ही मध्यम ते खोल काळीआहे. या विभागातील महत्वाची पिके सोयाबीन, कापूस तसेच तूर असुन रबी हंगामात करडई, रबी ज्वारी तसेच हरभरा घेण्यात येतो.

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ अंतर्गत कृषि, कृषि अभियांत्रिकी, अन्नतंत्र, सामाजिक विज्ञान (गृह विज्ञान), उद्यानविद्या, कृषि व्यवसाय व व्यवस्थापन, कृषि जैवतंत्रज्ञान विद्याशाखेत पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविले जातात. कृषि महाविद्यालय, परभणी, बदनापूर, अंबाजोगाई, लातूर व उस्मानाबाद येथे असुन कृषि अभियांत्रिकी, अन्नतंत्र महाविद्यालय, उद्यानविद्या महाविद्यालय आणि सामाजिक विज्ञान महाविद्यालय परभणी येथे आहेत. कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, लातूर येथे तर कृषि पणन व व्यवस्थापन महाविद्यालय, चाकूर येथे आहेत. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातंर्गत ४३ खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये मराठवाडा विभागात कार्यरत आहेत. विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांना अनुभव आधारीत प्रशिक्षण देण्याच्या उद्देशाने काढणी पश्चात तंत्रज्ञान, दुग्धव्यवसाय, फलोत्पादन, मृदविज्ञान तसेच कडधान्य व तेलबिया प्रक्रिया केंद्रे स्थापन करण्यात आले आहे. या विद्यापीठातंर्गत चार कृषि विज्ञान केंद्रे, तुळजापूर, औरंगाबाद, बदनापूर तसेच गेवराई येथे कार्यरत आहेत. त्याद्वारे शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष कृषि तंत्रज्ञानविषयी माहिती दिली जाते. या विद्यापीठातर्गत ९ कृषि विद्यालये तसेच २४ खाजगी विनाअनुदानित कृषि तंत्र विद्यालये कार्यरत आहेत तसेच २८ कृषि तंत्रनिकेतन खाजगी विनाअनुदानीत स्वरुपात कार्यरत आहेत.

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी यांना महाराष्ट्र शासन तसेच भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांचेकडून आर्थिक तरतुद प्राप्त होते. विद्यापीठाने विविध राष्ट्रीय तसेच आंतरराष्ट्रीय संस्थाशी शिक्षण व संशोधन कार्यासाठी सामंजस्य करार केले आहेत. विद्यापीठाकडे ३९०६ हेक्टर जमीन शिक्षण व संशोधन कार्याकरीता उपलब्ध आहे. मध्यवर्ती प्रक्षेत्राखाली १८९३ हे. जमीन बियाणे उत्पादनासाठी आहे. १०९३ हेक्टर जमीन ही संशोधन कार्यासाठी, ७६९ हे जमीन ही शिक्षण कार्यासाठी तसेच १५१ हे जमीन कृषि विद्यालयांच्या कार्यासाठी उपलब्ध आहे.

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाला भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद नवी दिल्लीतर्फे पाच वर्षाकरीता अधिस्वीकृती प्राप्त झालेली आहे. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाच्या ४९ व्या वार्षीक अहवालात १ एप्रिल, २०२० ते ३१ मार्च, २०२१ पर्यंतचा कालावधी अंतर्भुत आहे. या कालावधीत विद्यापीठाने केलेल्या शिक्षण, संशोधन व विस्तार तसेच इतर विविध कार्यांचा आढावा या वार्षीक अहवालात देण्यात आलेला आहे.

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे कार्यक्षेत्र

शिक्षण

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत १२ घटक महाविद्यालये असून त्यामध्ये ६ कृषि महाविद्यालये तसेच उद्यानविद्या महाविद्यालय, अन्नतंत्र महाविद्यालय, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, सामुदायिक विज्ञान महाविद्यालय, विलासराव देशमुख कृषि जैव तंत्रज्ञान महाविद्यालय आणि पदव्युत्तर कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन संस्था कार्यरत आहेत. या महाविद्यालयांमार्फत उच्च शिक्षणांतर्गत खालील पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविण्यात येतात.

अ) पदवी अभ्यासक्रम :

१. बी. एस.सी (कृषि)
२. बी. एस.सी (उद्यानविद्या)
३. बी. एस.सी (सामुदायिक विज्ञान)
४. बी. एस.सी (कृषि जैवतंत्रज्ञान)
५. बी. एस.सी (कृषि पणन व व्यवस्थापन)
६. बी. टेक (कृषि अभियांत्रिकी)
७. बी. टेक (अन्नतंत्र)

ब) पदव्युत्तर अभ्यासक्रम :

१. एम. एस.सी (कृषि)
२. एम. एस.सी (उद्यानविद्या)
३. एम. एस.सी (सामुदायिक विज्ञान)
४. एम. एस.सी (कृषि जैवतंत्रज्ञान)
५. एम. टेक (कृषि अभियांत्रिकी)
६. एम. टेक (अन्नतंत्र)
७. एम. बी.ए. (कृषि)
८. पी. एच.डी (कृषि)
९. पी. एच.डी (सामुदायिक विज्ञान)
१०. पी. एच.डी (कृषि अभियांत्रिकी)
११. पी. एच.डी (अन्नतंत्र)

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत शैक्षणिक संस्था

अ) घटक महाविद्यालय, प्रवेश क्षमता

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	विद्याशाखा	स्थापना वर्ष	विद्यार्थी प्रवेश क्षमता		
				पदवी	पदव्युत्तर	आचार्य
१	कृषि महाविद्यालय, परभणी	कृषि	१९५६	२१०	१३४	३३
२	कृषि महाविद्यालय, लातूर	कृषि	१९८७	९४	१०८	--
३	कृषि महाविद्यालय, उस्मानाबाद	कृषि	२०००	६०	--	--
४	कृषि महाविद्यालय, अंबाजोगाई	कृषि	२०००	६०	--	--
५	कृषि महाविद्यालय, बदनापूर	कृषि	२०००	६०	३६	--
६	कृषि महाविद्यालय, गोळेगांव	कृषि	२०१२	६०	--	--
७	उद्यानविद्या महाविद्यालय, परभणी	उद्यानविद्या	१९८४	४०	--	--
८	अन्नतंत्र महाविद्यालय, परभणी	अन्नतंत्र	१९७६	६४	१५	०५
९	कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, परभणी	कृषि अभियांत्रिकी	१९८६	६४	०८	०४
१०	सामुदायिक विज्ञान महाविद्यालय, परभणी	सामुदायिक विज्ञान	१९७६	४०	१२	०२
११	विलासराव देशमुख कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, लातूर	कृषि जैवतंत्रज्ञान	२००६	४०	०८	--
१२	पदव्युत्तर कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन संस्था, चाकूर, जि. लातूर	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	२००९	--	३५	--
			एकूण	७९२	३५६	४४

विना अनुदानित संलग्न महाविद्यालय (पदवी अभ्यासक्रम)

अ.क्र	महाविद्यालयाचे नांव कृषि महाविद्यालय-२१	मान्यता दिलेले वर्ष	प्रवेश क्षमता
१	कृषि महाविद्यालय, नायगांव बाजार, जि. नांदेड	२००२-०३	६०+६०
२	आदित्य कृषि महाविद्यालय, बीड, ता.जि. बीड	२००२-०३	६०+६०+६०
३	दादासाहेब पाटील कृषि महाविद्यालय, दहेगांव, ता.वैजापुर, जि.औरंगाबाद	२००२-०३	६०+६०
४	राजीव गांधी कृषि महाविद्यालय, परभणी	२००२-०३	६०+६०
५	छत्रपती शाहु फुले आंबेडकर कृषि महाविद्यालय, आष्टी	२००४-०५	६०+६०
६	कृषि महाविद्यालय, कांचनवाडी, औरंगाबाद	२००६-०७	६०+६०
७	कृषि महाविद्यालय, खरपुडी, जि.जालना	२००८-०९	६०+६०
८	कृषि महाविद्यालय, डोंगरशेळकी तांडा, उदगीर जि. लातूर	२००८-०९	६०+६०
९	कृषि महाविद्यालय, नेहरुनगर, नागलगांव, ता.कंधार	२००८-०९	६०+६०
१०	कृषि महाविद्यालय, तोंडापूर, पोस्ट वारंगा फाटा, जि. हिंगोली	२००८-०९	६०+६०
११	कृषि महाविद्यालय, गेवराई तांडा, औरंगाबाद	२००८-०९	६०+६०
१२	नेताजी सुभाषचंद्र बोस कृषि महाविद्यालय, मरखेल, जि.नांदेड	२०१०-११	६०+६०
१३	कृषि महाविद्यालय, सेलू, ता.सेलू, जि.परभणी	२०१०-११	६०+६०
१४	कृषि महाविद्यालय, पाथरी, ता.पाथरी, जि.परभणी	२०१०-११	६०+६०
१५	कृषि महाविद्यालय, खंडाळा, ता.वैजापूर, जि.औरंगाबाद	२०१०-११	६०+६०
१६	कै. अंबादासराव वरपुडकर कृषि महाविद्यालय, ता.जि. परभणी	२०१२-१३	६०+६०
१७	महात्मा गांधी मिशन कृषि महाविद्यालय, गांधेली, औरंगाबाद	२०१२-१३	६०+६०
१८	कृषि महाविद्यालय, नाव्हा, ता.जि. जालना	२०१४-१५	६०
१९	केएसके, कृषि महाविद्यालय, राजुरी नवगण बीड, ता.जि. बीड	२०१४-१५	६०
२०	कृषि महाविद्यालय, आळणी गडपाटी, उस्मानाबाद	२०१५-१६	६०
२१	कृषि महाविद्यालय, पाथरी, ता.फुलंब्री, जि. औरंगाबाद	२०१५-१६	६०
		एकूण	**२३४०**

अन्नतंत्र महाविद्यालय-१३			
१	अन्नतंत्र महाविद्यालय, राजुरी नवगण, ता.जि. बीड	२००४ -०५	४०+४०
२	आदित्य अन्नतंत्रज्ञान महाविद्यालय, बीड	२००४ -०५	४०+४०
३	राजीव गांधी अन्नतंत्र महाविद्यालय, परभणी	२००४ -०५	४०+४०
४	क्विन्स अन्नतंत्र महाविद्यालय, औरंगाबाद	२००६ -०७	४०+४०
५	अन्नतंत्र महाविद्यालय, नायगांव, जि.नांदेड	२००८ -०९	४०+४०
६	महात्मा गांधी मिशन अन्नतंत्र महाविद्यालय, एन-६ सिडको, औरंगाबाद	२००८ -०९	४०+४०
७	अन्नतंत्र महाविद्यालय, लोणी ता.उदगीर, जि.लातूर	२०१० -११	४०+४०
८	एम.आय.टी. अन्नतंत्र महाविद्यालय, हिंगोली रोड, औंढा नागनाथ, जि.हिंगोली	२०१२ -१३	४०
९	एम.आय.टी. अन्नतंत्र महाविद्यालय, औरंगाबाद	२०१४ -१५	४०
१०	अन्नतंत्र महाविद्यालय, गेवराई तांडा	२०१४ -१५	४०
११	अन्नतंत्रज्ञान महाविद्यालय, नेहरुनगर नागलगांव, ता.कंधार, जि.नांदेड	२०१५ -१६	४०
१२	अन्नतंत्र महाविद्यालय, आष्टी ता.आष्टी, जि.बीड	२०१५ -१६	४०
१३	लोकनेते गोपीनाथराव मुंडे अन्नतंत्र महाविद्यालय, लोदगा, ता.औसा, जि.लातूर	२०१५ -१६	४०
		एकूण	**८६०**

विना अनुदानित संलग्न महाविद्यालय (पदवी अभ्यासक्रम) कृषि जैवतंत्रज्ञान - ५

अ.क्र	महाविद्यालयाचे नांव	मान्यता दिलेले वर्ष	प्रवेश क्षमता
१	महात्मा गांधी कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, पोखर्णी, ता.जि. नांदेड	२००४ -०५	४०+४०
२	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गेवराई तांडा, औरंगाबाद	२००४ -०५	४०+४०
३	महात्मा गांधी मिशन कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली, औरंगाबाद	२००४ -०५	४०+४०
४	आदित्य कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, तेलगांव रोड, बीड	२००८ -०९	४०+४०
५	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, हट्टा, ता.वसमत	२००८ -०९	४०+४०
		एकूण	**४००**
१	कृषि पणन आणि व्यवसाय व्यवस्थापन - १ कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, लातूर	२००४-०५	४०+४०
		एकूण	**८०**

कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय - ३			
१	आदित्य कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, बीड	२००४-०५	४०+४०
२	सर छोटुराम कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, लोदगा, जि. लातूर	२०१४-१५	४०+४०
३	कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, नेहरुनगर, नागलगांव, जि. नांदेड	२०१५-१६	४०
		एकूण	**२००**

निम्नस्तर कृषि शिक्षण अभ्यासक्रम सन २०२०-२१

अ.क्र	अभ्यासक्रम	विद्यार्थी संख्या	उत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या
१	कृषि तंत्र पदविका अभ्यासक्रम	१४५१	४६३
२	कृषि तंत्रज्ञान पदविका अभ्यासक्रम १३५७+१५८+४१=**१५५७**	१५५७	११७
३	माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम ३८+२०=**५८**	५८	२७

सन २०२०-२१ या वर्षात उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्याची संख्या

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	उत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या
पीएच.डी. आचार्य		
१	पीएच.डी. (कृषि)	४९
२	पीएच.डी. (सामुदायिक विज्ञान)	०३
३	पीएच.डी. (अन्नतंत्र)	०४
४	पीएच.डी. (कृषि अभियांत्रिकी)	०३
	एकूण अ	५९
पदव्युत्तर		
१	एम.एस.सी. (कृषि)	२२२
२	एम.एस.सी. (उद्यानविद्या)	२८
३	एम.एस.सी.(सामुदायिक विज्ञान)	०२
४	एम.एम.सी (अन्नतंत्र)	१३
५	एम.एम.सी (कृषि अभियांत्रिकी)	०५
६	एम.एम.सी (कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	२२
७	एम.एम.सी (कृषि जैव तंत्रज्ञान)	१३
	एकूण ब	३०५
पदवी		
१	बी.एस.सी. (कृषि)	२३७१
२	बी.एस.सी. (उद्यानविद्या)	२५
३	बी.एस.सी. (सामुदायिक विज्ञान)	३०
४	बी.एस.सी. (कृषि जैव तंत्रज्ञान)	३४६
५	बी. टेक (अन्नतंत्र)	७०६
६	बी. टेक (कृषि अभियांत्रिकी)	२२८
७	बी.बी.ए. (कृषि)	८५
	एकूण क	३७९१
	एकूण = अ+ब+क	४१५५

कृषि उत्पादकता वाढीकरीता यंत्रमानव, ड्रोन आणि स्वयंचलित यंत्राद्वारे डिजीटल शेती यावरील सेंटर ऑफ एक्सेलन्स

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठास प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्पांतर्गत कृषि उत्पादकता वाढीकरीता यंत्रमानव, ड्रोन आणि स्वयंचलित यंत्राद्वारे डिजीटल शेती यावरील सेंटर ऑफ एक्सेलन्स प्रशिक्षण प्रकल्पास नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि संशोधन परिषदेने मान्यता दिली आहे.या प्रकल्पात डिजीटल शेती संबंधीत विविध आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय संस्था तसेच कंपन्या, उद्योजक यांचे जाळे तयार होण्यास मदत होणार आहे.

शेतक‍ऱ्यांचे उत्पन्न दुप्पट करण्याचे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी शेतीतील उत्पादन खर्च कमी करणे, विविध निविष्ठांचे कार्यक्षमरित्या उपयोग करणे यासाठी तंत्रज्ञानाची गरज आहे. येणारे युग हे डिजीटल तंत्रज्ञानाचे असुन शेतीत देखील डिजीटल तंत्रज्ञानाचा वापर करावा लागणार आहे. यादृष्टीने विद्यापीठाने पुढाकार घेऊन डिजीटल शेतीला लागणारे मनुष्यबळ निर्मितीकरीता सदरील प्रशिक्षण प्रकल्प हाती घेतला आहे. यात डिजीटल शेतीच्या तंत्रज्ञानात्मक देवाणघेवाण करीता जगातील अग्रगण्य विद्यापीठाशी सामंजस्य करार केला असुन यात अमेरिकेतील वॉशिंग्टन स्टेट युनिव्हर्सिटी तसेच स्पेन, युक्रेन व बेलारुस येथील विद्यापीठांचा समावेश आहे. तसेच पवई आणि खरगपुर येथील आयआयटी संस्थेचे नॉलेज सेंटर म्हणुन सहकार्य लाभणार आहे.

या प्रकल्पात यंत्रमानव, ड्रोन व स्वयंचलीत यंत्र सारखी डिजीटल साधनांचा समावेश असणा-या विविध संशोधन प्रयोगशाळा निर्माण करुन विद्यार्थी व संशोधन प्राध्यापकांना प्रशिक्षणाची सुविधा निर्माण करण्यात येणार आहे. या केंद्राद्वारे कौशल्य प्राप्त प्रशिक्षणार्थी डिजीटल शेतीचे तंत्र शेतक-यांपर्यंत नेण्याचा प्रयत्न करणार आहेत. प्रकल्पास अठरा कोटी रुपयांचा निधी मंजुर करण्यात आला आहे, यात पन्नास टक्के वाटा जागतिक बॅंक व पन्नास टक्के वाटा भारत सरकार कडुन भारतीय कृषि संशोधन परिषदेच्या माध्यमातुन प्राप्त होत आहे.

कोव्हीड १९ च्या प्रादुर्भावामुळे गतवर्षी ऑनलाईन माध्यमातुन विविध राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण कार्यक्रम, पदव्युत्तर व आचार्य विद्यार्थी प्रशिक्षण तसेच विविध विषयांचे राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय वेबीनार आयोजित करण्यात आले.

राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन

अ.क्र	प्रशिक्षणाचा विषय	सहभागी संख्या	कालावधी
१	Aerial grasping Application for Agriculture Researchers An Overview by UAV.	७२	२३.०५.२०२०
२	Recent Trends in Academic Writing	४२४	२०.०५.२०२० ते २४.०५.२०२०
३	Recent Advances and Instrumentation in Agriculture Meteorology (CDKS Portfolio)	४५७	२६.०५.२०२० ते ०२.०६.२०२०
४	Soybean Lagwad Technology Parisanvad With Agriculture Minister	२००	०२.०६.२०२०
५	Application of Remote Sensing & GIS In Digital Agriculture.	४५०	०४.०६.२०२० ते ०८ .०६.२०२०
६	COVID 19 Pandemic: Impact and Strategies in Agriculture Education	४०१	०९.०६.२०२० ते १३.०६.२०२०
७	Online training program on Climate resilient technology for Rain fed Agriculture.	४५२	११.०६.२०२० ते १५.०६.२०२०
८	Present & Futuristic trends in Agriculture mechanization.	४२४	१८.०६.२०२० ते २३.०६.२०२०
९	Power of Digital manufacturing for new product development - 3D printing.	३२३	२५.०६.२०२०
१०	Recent Digital tools in Abiotic Stress Management for crop modelling.	४८०	२९ .०६.२०२० ते ०३.०७.२०२०

११	Online short term course on Application of Digital Technologies in Agriculture	८१	१३.०७.२०२० ते २४.०७.२०२०
१२	Three weeks online short term course to Application of digital technologies for smart agriculture	५२	१०.०८.२०२० ते २८.०८.२०२०
१३	**International Training** on Biotechnology: It's Application in Modern Agriculture	४८०	०४.०६.२०२० ते ०८.०६.२०२०

पदव्युत्तर व आचार्य विद्यार्थी प्रशिक्षण			
अ.क्र	**प्रशिक्षणाचा विषय**	**सहभागी संख्या**	**कालावधी**
१	Basic Practices Of ANSYS workbench 2020 R2 For Agricultural Researchers (CAD/CAM/CAE Series)	१५०	२०.०५.२०२० ते २४.०५.२०२०
२	ANSYS 2020 R2 Part - I for meddling, meshing and stimulation	४०	२८.१२.२०२० ते ०३.१२.२०२०
३	ANSYS workbench 2020 R2 PART - II for Electromagnetic Analysis	४०	११.०१.२०२१ ते १३.०१.२०२१
४	GIS & Remote Sensing Application in Agricultural	४५	२०.०१.२०२१ ते २५.०१.२०२१
राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय वेबीनार			
१	Enhancing research writing skills of students and scholars: Citations Management (FPA Portfolio)	३४५	०८.०५.२०२०
२	Role of Technologies and Automation in Food Processing and Preservation	३६५	१४.०५.२०२० ते १९.०५. २०२०
३	Digital Agriculture Technologies for self - Reliance of farm woman	७४०	०६.०७.२०२० ते १०.०७.२०२०
४	State level Weekly Webinar Series सदृढ पर्यावरणासाठी पीक सरंक्षक कृषि रसायनांचा वापर	१५०-२५० दर आठवडयाला	२५.०७.२०२० ते ०३.१०.२०२० प्रत्येक शनिवारी
५	State level one week webinar series डिजीटल तंत्रज्ञानाव्दारे कृषि प्रक्रिया : उद्योग उद्योजकांच्या यशोगाथा	२७५	०५ २७.०७.२०२० ते ३१.०७.२०२०
६	One day webinar on मक्यावरील लष्करी अळी जागरुकता व प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन	१७५	०५.०८.२०२०
७	**International Webinar** on Digital Technologies for smart agricultural: Futuristic plan	१५५	१०.०८.२०२० ते १३.०८.२०२०

राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्पांतर्गत कृषि उत्पादकता वाढीकरीता यंत्रमानव, ड्रोन आणि स्वयंचलित यंत्राद्वारे डिजीटल शेती यावरील विविध उपक्रम

राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्पांतर्गत कृषि उत्पादकता वाढीकरीता यंत्रमानव, ड्रोन आणि स्वयंचलित यंत्राद्वारे डिजीटल शेती यावरील विविध उपक्रम

विद्यापीठ ग्रंथालय

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठांतर्गत परभणी येथील विद्यापीठ परिसरात केंद्रस्थानी विद्यापीठ ग्रंथालयाची सुसज्ज इमारत आहे. मुख्यालयावरील ५ महाविद्यालये व संशोधन संस्थांना ग्रंथालयातर्फे ग्रंथालय व माहितीसेवा दिली जाते. विद्यापीठाच्या शिक्षण संशोधन व विस्तार कार्यक्रमास मदत करण्यासाठी हे एकच मध्यवर्ती ग्रंथालय आहे. ग्रंथालय सेवा व्यवस्थित देण्यासाठी मुख्यालयात ग्रंथालयाचे जाळे निर्माण करुन त्यांच्या मार्फत विद्यापीठातील सर्व महाविद्यालये, संशोधन संस्था व कृषि तंत्र निकेतन यांना देखील सेवा देणे सुरु आहे. त्यासाठी विद्यापीठ ग्रंथालय स्थानिक व राष्ट्रीय नेटवर्कशी जोडलेले आहे. सीएबी सिडी रोम ॲग्रीस सिडीरोम एफएसटीए सिडीरोम ॲकडमिक सर्च प्रिमीअर सिडीरोम डाटा बेसेस व ओपन जेगेट सेरा सीसी इन, इंडिया स्टॅट डॉट कॉम सेवा या विविध डाटाबेसेसच्या सहाय्याने हे ग्रंथालय माहितीसेवा देत आहे.

वाचन साहित्य :

अ	पुस्तके	:	८७९३३
ब.	नियकालिकांचे खंड	:	१७१४२
क.	संशोधन प्रबंध	:	९०१६
	एकूण	:	११४०९१

नियतकालिके :

अ	नियतकालिके (वर्गणी भरलेली)	:	१५
ब.	नियतकालिके (देणगी दाखल)	:	१०५
	एकूण	:	१२०

e-Resources

Cera e-journals	:	3162
J-gate agricultural and biological sciences e journals	:	2880
Diva enterprises e-journals	:	100
Subscibed e-books	:	70
I-scholer e-journals	:	17
Total e-journals	:	6142
Indiaagristat.com-website providing statistical information		

विद्यापीठ ग्रंथालयात खालील डाटाबेसेस उपलब्ध आहेत :

- **सीएबी सिडी रोम:** हा माहिती संग्रह सीएबी ॲबस्ट्रक्टच्या समकक्ष आहे. यात कृषि, वने व त्या संबंधी माहिती समाविष्ट आहे. या संग्रहात, विविध ७४भाषेत प्रकाशित झालेल्यामुळे दस्तऐवजाच्या ४ दशलक्ष नोंदी (सारांशसह) इंग्रजीही भाषेत उपलब्ध आहेत. या संग्रहात, कृषि विषयक प्रकाशित ८० टक्के साहित्याचा समावेश आहे.
- **ॲग्रीस :** यात १३५ सदस्य देश व २४ राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय केंद्राच्या कृषि व तंत्रज्ञान विषयक माहितीचा समावेश आहे. संकलनाकरिता ॲग्रीसचे जाळे संपूर्ण जगात व्यापक प्रमाणात पसरले आहे. या करिता युनायटेड नेशन्सची अन्न व कृषि संघटना समन्वयकासाठी स्वरुपात काम करते.

- **एफएसटीए :** एफएसटीए हा माहिती संग्रह आंतरराष्ट्रीय अन्न माहिती सेवे तर्फे प्रकाशित छापील आवृत्तीचे इलेक्ट्रॉनिक रुप आहे. हा संग्रह जगातील अन्नविज्ञान व तंत्रज्ञान मुळ स्त्रोत आहे.
  भारतीय ग्रंथालयाच्या सीडी-रोम ची एकत्रित सूची (खंड २)
  कॉपसॅट : कॉपसॅट (कंटेटस् ऑफ पिरीऑडिकल्स इन सायन्स ॲन्ड टेक्नॉलॉजी) ही एक इन्फ्लिबनेट द्वारे दिली जाणारी माहिती सेवा आहे.
- **ॲकॅडेमिक सर्च प्रिमीअर :** अमेरिकेच्या इ.बी. स्टिव्हनसन आणि कंपनीने ॲकॅडमिक सर्च प्रिमीअर नावाची वेबसाईट सुरु केली आहे. वेबसाईटवर चालू वर्षाच्या ४५०० नियतकालिकातील माहिती उपलब्ध असते. त्यापैकी ३६०० नियतकालिके पूर्ण माहिती असलेली व ६०० कॉमनवेल्थ ॲग्रीकल्चरल ब्युरोची नियतकालिके असतात. ग्रंथालयात सध्या ॲकॅडेमिक सर्च प्रिमीअरच्या १९९० ते फेब्रुवारी २००४ कालावधीच्या सीडी उपलब्ध आहे.
- **जे-गेट कस्टम कन्टेन्ट (जेसीसी) :** याद्वारे विद्यापीठाच्या वाचकांना, नियतकालिकातील लेखांची सारांश सेवा देण्यात येते.
  पीएच.डी थेसिस डाटाबेस :
- **पीएच.डी थेसिस डाटाबेस :**

Cera.jccc.in	:	e-journal Consortium Developed by Indian Council of Agricultural Research (2000 + International Journals)
Krishikosh	:	Database of Ph.D. theses of all the Indian Agricultural (Indian Agricultural) Universities since 2000 Doctoral Dissertations Repository)
openj-gate.com	:	Free website of 100684 total hits open access journals (223 – download article, 48 – print article)

संगणकीय प्रलेखन व माहिती सेवा :

विद्यापीठ ग्रंथालयात सध्या तीन सर्व्हर, ४० पीसी, १० प्रिंटर व तीन स्कॅनर असून कॉमनवेल्थ ॲग्रीकल्चर ब्युरो सीडी रोम डाटा बेस, ॲग्रीस सीडी रोम डाटा बेस, फुड सायन्स अँड टेक्नॉलॉजी ॲब्स्ट्रॅक्ट सीडी रोम डाटा बेस, ॲकॅडमिक सर्च प्रिमीअर सीडी रोम डाटाबेस (इब्स्को), पीएच.डी. थेसिस डाटा बेस व जेसीसी सीडी रोम डाटा बेस तसेच Cera.jccc.in , KrishiPrabha, open-gate.com, indiastat.com हे ऑन लाईन डाटा बेसेस उपलब्ध आहेत. या डाटा बेसेस मध्ये कृषि व त्या संबंधित विषयांचे निर्देश सारांसहित पुरविण्याची सोय आहे. वरील डाटा बेसेस मध्ये पूर्ण शोध निबंध देखील उपलब्ध आहेत. या डाटा बेसेस द्वारा संशोधकांना प्रलेखन व माहिती सेवा दिली जाते. त्यामध्ये निर्देश व सार यांची सविषयावर निवड करुन प्रिंटर द्वारा प्रिंट करुन याद्या पुरविल्या जातात.

सन २०१३-१४ च्या आर्थिक वर्षामध्ये भा.कृ.अ.प. नवी दिल्लीच्या अनुदानातून विद्यापीठ ग्रंथालयात RFID ही संगणकीयकृत देवाण घेवाण प्रणाली कार्यान्वीत करण्यात आलेली आहे. सदरील प्रणालीमध्ये समाविष्ट चेक इन चेक आऊट याद्वारे पुस्तकांची देवाण घेवाण करणे व इतर वाचनसाहित्य सुरक्षित ठेवणे, देवाण घेवाण पध्दतीने ने आण होणा-या वाचनसाहित्याचे संरक्षण होते. तसेच पुस्तके गहाळ होणे किंवा चोरीस जाणे यास आळा बसतो.

विद्युत पुरवठा खंडीत झाल्यास संगणकांचा विद्युत पुरवठा सुरळीत सुरु राहवा यासाठी पाच केव्हीए चे दोन व दहा केव्हीए चे एक Online युपीएस खरेदी करण्यात आले आहेत. विद्यार्थी / प्राध्यापकांना उपयुक्त अशा विविध विषयांच्या प्रशिक्षणाबाबतच्या डिव्हीडी खरेदी करण्यात आलेल्या आहेत.

याशिवाय इंटरनेट, इ-मेल, ओपॅक, डॉक्युमेंट डिलीव्हरी सर्व्हिस, प्रचलित माहिती प्रसारण सेवा व इतर नेटवर्क सेवा ग्रंथालयातील सभासदांना उपलब्ध करुन देण्यात आलेल्या आहेत. इंटरनेट / इंट्रानेट / सीडी-रोम / सीडी ब्राउझिंग सेवा मोफत दिली जाते. दररोज सरासरी ७५ वाचक वरील सर्व माहिती सेवांचा उपभोग घेतात. ग्रंथालयाच्या सर्व सेवा उदा. देवाण - घेवाण, तालिकीकरण, ग्रंथ खरेदी, नियतकालिक सेवा इ. संगणकीकृत सेवा देण्यासाठी स्लिम-२१ नावाचे सॉफ्टवेअर खरेदी करण्यात आले आहे व त्याद्वारे सेवा देणे सुरु आहे. स्लिम संगणक प्रणाली RFID प्रणाली सोबत जोडण्यात आली आहे.

विद्यार्थी कल्याण अधिकारी

विद्यार्थी कल्याण अधिकारी यांचे कार्यालयामार्फत विद्यापीठात शिकणा-या विद्यार्थ्यांच्या क्रीडा कौशल्य, कला व नेतृत्व गुणांना वाव देण्यासाठी क्रीडा स्पर्धा, युवक महोत्सव व राष्ट्रीय सेवा योजना इत्यादी उपक्रम राबवण्यात येतात. विद्यापीठ स्तरावर खेळाचे मैदाने, खेळाचे साहित्य, रंगमंच सारख्या सुविधा व व्यायाम शाळा उपलब्ध आहेत.

- **व्यायाम शाळा :** विद्यापीठ परिसरात राहणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे आरोग्य सुदृढ राहण्यासाठी या कार्यालयांतर्गत सुसज्ज व्यायाम शाळा उपलब्ध आहे. या व्यायाम शाळेत ३१ अत्याधुनिक मशीन सहित वेट लिफ्टींगचे साहित्य आहे.

- **खेळाची मैदाने :** विद्यापीठ क्रीडा संकुलात बाहयगृह क्रीडा स्पर्धा आयोजनासाठी या कार्यालयाकडे दोन बास्केट बॉल व व्हॉलीबॉल, कबड्डी व खो-खो प्रत्येकी चार सुसज्य क्रीडांगणे तसेच ४०० मी चा धावण मार्ग उपलब्ध आहे. आंतरगृह क्रीडा स्पर्धा आयोजनासाठी या कार्यालयाकडे दोन बॅडमिंटन वुडन कोर्ट (अत्याधुनिक), टेबल टेनिससाठी एक हॉल व चार टेबल व बुध्दीबळासाठी एक हॉल व क्रीडा साहीत्य उपलब्ध आहे.

- **युवक महोत्सव :** युवक महोत्सवासाठी हॉल व साहीत्य उपलब्ध आहे.

- **क्रीडा स्पर्धा आयोजन :** सन २०२०-२१ मध्ये विद्यापीठातील महाविद्यालयाच्या आंतरमहाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धांचे आयोजन कोव्हीड-१९ मुळे करण्यात आले नाही.

- **पश्चिम विभागीय आंतर विद्यापीठ क्रीडा स्पर्धा अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ क्रीडा स्पर्धा, महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ क्रीडा व युवक महोत्सव (इंद्रधनुष्य) स्पर्धा :** कोव्हीड-१९ (कोरोना) या संसर्गजन्य रोगामुळे कुठल्याही प्रकारच्या क्रीडा स्पर्धांचे आयोजन महाराष्ट्र शासनाच्या आदेशामुळे करण्यात आले नाही.

- **राष्ट्रीय सेवा योजना २०२०-२१ :** सन २०२०-२१ या वर्षी वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत ५० महाविद्यालयाचे राष्ट्रीय सेवा योजनेचे २८०० स्वयंसेवक कार्यरत होते. सर्व स्वयंसेवकांनी या कालावधीत निरनिराळे समाजोपयोगी उपक्रम राबवून ग्रामीण भागात राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विशेष शिबीर घेतले. ग्रामीण भागातील शेतकऱ्यांना कृषि विषयक मार्गदर्शन, वृक्षारोपण, रक्तदान शिबीराचे आयोजन, अंधश्रध्दा निर्मुलन, स्वच्छतेचे महत्त्व असे विविध उपक्रम राबवून समाज उपयोगी कार्य केले. तसेच ग्राम स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले.

- **जयंती समारोह कार्यक्रम :** दि. १९ फेब्रुवारी, २०२१ रोजी छत्रपती शिवाजी महाराज व दि. १४ एप्रिल, २०२१ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची जयंती कार्यालयीन स्तरावर साजरी करण्यात आली.

संशोधन

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ अंतर्गत, महाराष्ट्र शासनाचे अनुदानित खालील १७ संशोधन केंद्रे कार्यरत आहेत. त्याद्वारे पीकनिहाय संशोधनाचे कार्य सुरु आहेत.

अ.क्र.	संशोधन केंद्राचे नाव
१.	ज्वार संशोधन केंद्र, परभणी
२.	कापूस संशोधन केंद्र, नांदेड
३.	फळ संशोधन केंद्र, औरंगाबाद
४.	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर
५.	गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर
६.	केळी संशोधन केंद्र, नांदेड
७.	बीजतंत्र संशोधन केंद्र व पैदासकार बियाणे विभाग, परभणी
८.	मोसंबी संशोधन केंद्र, बदनापूर
९.	कापूस संशोधन केंद्र, महेबुब बाग, परभणी
१०.	प्रादेशिक उस संशोधन केंद्र, वसमतनगर
११.	प्रादेशिक उस संशोधन केंद्र, वसमतनगर
१२.	सिताफळ संशोधन केंद्र, अंबाजोगाई
१३.	कृषि संशोधन केंद्र, तुळजापूर
१४.	गळीतधान्ये संशोधन उपकेंद्र, अंबाजोगाई
१५.	कृषि संशोधन केंद्र, सोमनाथपूर
१६.	तालुका बीज गुणन केंद्र, अंबाजोगाई
१७.	सेंद्रीय शेती संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र, परभणी

तसेच खालील २३ अखिल भारतीय समन्वयीत संशोधन प्रकल्प भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या अनुदानावर कार्यरत आहेत

अ.क्र.	योजनेचे नाव
१.	अखिल भारतीय समन्वयीत ज्वार संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
२.	अखिल भारतीय समन्वयीत कापूस संशोधन योजना, नांदेड
३.	अखिल भारतीय समन्वयीत बाजरा संशोधन प्रकल्प, एन.ए.आर.पी., औरंगाबाद
४.	अखिल भारतीय समन्वयीत कोरडवाहु शेती संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
५.	अखिल भारतीय समन्वयीत हरभरा संशोधन योजना, बदनापूर,जि, जालना
६.	अखिल भारतीय समन्वयीत तूर संशोधन योजना, बदनापूर, जि. जालना
७.	अखिल भारतीय समन्वयीत मुलार्प (मुग/उडीद) संशोधन योजना, बदनापूर, जि. जालना

८.	अखिल भारतीय समन्वयीत सोयाबीन संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
९.	अखिल भारतीय समन्वयीत सामुदायिक विज्ञान संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१०.	अखिल भारतीय समन्वयीत करडई संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
११.	अखिल भारतीय समन्वयीत सिंचन पाणी व्यवस्थापन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१२.	अखिल भारतीय समन्वयीत जैविक खत प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१३.	अखिल भारतीय समन्वयीत दीर्घकालीन खत प्रयोग योजना, वनामकृवि, परभणी
१४.	अखिल भारतीय समन्वयीत हवामान संशोधन योजना, वनामकृवि, परभणी
१५.	अखिल भारतीय समन्वयीत एकात्मिक पीक पध्दती संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१६.	अखिल भारतीय समन्वयीत शुष्क कडधान्य संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१७.	अखिल भारतीय समन्वयीत सुर्यफुल संशोधन योजना, लातूर
१८.	अखिल भारतीय समन्वयीत भात संशोधन योजना, तुळजापूर
१९.	अखिल भारतीय समन्वयीत शुष्क भागातील फळ पिके (सिताफळ), अंबाजोगाई
२०.	अखिल भारतीय समन्वयीत पशु शक्तीचा योग्य वापर प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
२१.	अखिल भारतीय समन्वयीत संशोधन प्रकल्प (भाजीपाला), वनामकृवि, परभणी
२२.	अखिल भारतीय समन्वयीत बीजतंत्र संशोधन केंद्र, वनामकृवि, परभणी
२३.	अखिल भारतीय समन्वयीत राष्ट्रीय बियाणे उत्पादन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी

हवामानाचा वार्षीक तपशील २०२०-२१

मराठवाडयाचे हवामान सर्व साधारणपणे कोरडे व उष्ण आहे. मराठवाडयाचे सरासरी वार्षिक पर्जन्यमान ८३८.१ मिमी आहे. एकूण वार्षिक पर्जन्यमानापैकी जवळपास ८० ते ८५ टक्के पाऊस जून ते सप्टेंबर या काळात पडतो. या विभागात सर्वात कमी पाऊस उस्मानाबाद जिल्हयातील परांडा तालुक्यात तर सर्वाधीक पाऊस नांदेड जिल्हयातील कंधार तालुक्यात होत असुन पर्जन्यमान हे पश्चिमेकडून पुर्वेकडे वाढत जाते. या विभागात प्रामुख्याने कापूस, सोयाबीन, तूर, मुग, मका इत्यादी पिके खरीप हंगामात घेतली जातात. तसेच रब्बी हंमामामध्ये रब्बी ज्वारी, गहु, हरभरा, करडई इत्यादी पिके प्रामुख्याने घेतली जातात. सन २०२० मध्ये जिल्ह्यावर पडलेला पाऊस खालील तक्यात दिला आहे.

मराठवाडा विभागात जिल्हानिहाय २०२० मध्ये पडलेला पाउस (मि.मी.)

अ. क्र.	जिल्हा	सरासरी पाऊस (मिमी)	एकुण पाऊस (मिमी)	तफावत (टक्केवारी)
१	औरंगाबाद	६९५.४	११६६.५	(+) ६७.७
२.	जालना	६५८.९	१०२४.२	(+) ५५.४
३.	बीड	६२६.२	७९२.९	(+) २६.६
४.	लातूर	७७८.८	८५८.०	(+) १०.२
५.	उस्मानाबाद	६८८.७	७४९.३	(+) ८.८
६.	नांदेड	८९६.२	१०१७.३	(+) १३.४
७.	परभणी	८३८.२	८९३.०	(+) ६.५
८.	हिंगोली	८७२.९	१०६४.७	(+) २२.०
	एकूण सरासरी	७५७.०	९४५.७	(+) २४.९

मराठवाड्यातील सर्व जिल्ह्यात मोसमी पावसाचे आगमन जूनच्या दुसऱ्या आठवडयात (११-१३ जून) झाले. पेरणी योग्य पावसाची नोंद १५-३० जून मध्ये झाली आणि त्यानंतर पेरण्या सुरू करण्यात आल्या. मराठवाड्यातील सर्व जिल्ह्यात जून, जुलै व सप्टेंबर महिन्यात पावसाची सरासरीपेक्षा जास्त नोंद झाली. मराठवाड्यातील औरंगाबाद जिल्ह्यात सर्वाधिक तर उस्मानाबाद जिल्ह्यात सर्वात कमी पावसाची नोंद झाली. ऑक्टोबर महिन्याच्या चौथ्या आठवडयामध्ये मोसमी पावसाचे निर्गमन झाले.

हवामानाचा वार्षीक तपशील २०२०-२१

१. **पर्जन्यमान :** मराठवाडा विभागात जून ते सप्टेंबर या कालावधीमध्ये ८२४.६ मि.मी. पर्जन्यमान नोंदले गेले. विभागीय सरासरीच्या तुलनेत २१.५ टक्क्याने अधिक पाऊस पडला. उपरोक्त कालावधीत सर्वात जास्त पर्जन्यमान (९७२.८ मि.मी.) औरंगाबाद जिल्हयामध्ये तर सर्वात कमी (६१३.८ मि.मी.) पर्जन्यमान उस्मानाबाद जिल्हयामध्ये नोंदले गेले.

२. **तापमान :** महत्तम कमाल तापमान हवामान आठवडा क्र. २१ मध्ये (४३.७° सें), लघुत्तम कमाल तापमान हवामान आठवडा क्र. ०१ मध्ये (२७° सें) नोंदले गेले. महत्तम किमान तापमान हवामान आठवडा क्र. २२ मध्ये (२५.४° सें) तर लघुत्तम किमान तापमान हवामान आठवडा क्र. ४९ मध्ये (९.०° सें) इतके नोंदले गेले.

३. **सापेक्ष आर्द्रता :** सापेक्ष आर्द्रता सकाळी व दुपारी अनुक्रमे ४४ ते ९५ टक्के आणि १५ ते ७९ टक्केच्या या दरम्यान होती.

४. **सूर्यप्रकाश :** प्रखर सूर्यप्रकाशाची कमाल तास हवामान आठवडा क्र. २१ मध्ये (१०.६ तास) तर किमान तास (०.३ तास) प्रती दिन हवामान आठवडा क्र.३३ मध्ये नोंदले गेले.

कृषि हवामान सल्ला पत्रिका मराठवाडा विभागाकरीता

ग्रामीण कृषि मौसम सेवा ही योजना या विभागांतर्गत कार्यान्वित आहे. सद्य:स्थितीत या केंद्रामार्फत मराठवाडयातील ८ जिल्हयाकरीता प्रत्येक मंगळवार आणि शुक्रवार स्वंतत्र कृषि हवामान सल्ला पत्रिका तयार केली जाते. तसेच ही कृषि हवामान सल्ला पत्रिका विविध प्रसारमाध्यमे, संकेतस्थळ, मराठवाडा विभागातील सर्व कृषि हवामान केंद्रे, शेतीविषयात काम करणाऱ्या सामाजिक संस्था, जिल्हा कृषि कार्यालय तसेच रिलायंन्स फाऊंडेशन, महिंद्रा समृध्दी, महिंद्रा कार्पोरेट संस्थेच्या भागीदारीने कृषि हवामान सल्ला पत्रिका मराठवाडयातील सर्व शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविण्याचा प्रयत्न या केंद्रामार्फत केला जातो.

- सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षाकरीता ग्रामीण कृषि मौसम सेवा परभणी या केंद्रामार्फत एकूण १०३ कृषि हवामान सल्ला पत्रिका तयार करून प्रसारीत करण्यात आल्या.
- मराठवाडयातील औरंगाबाद, परभणी, नांदेड, उस्मानाबाद आणि बीड या सर्व जिल्हयांच्या आकाशवाणी केंद्रावरून रोज कृषि हवामान सल्ला प्रसारीत केला गेला.
- मराठवाडयातील सर्व कृषि विज्ञान केंद्रांमार्फत कृषि हवामान सल्ला पत्रिका विविध शेतकरी गटापर्यंत पोहचविली गेली.
- तसेच कृषि विज्ञान केंद्र, तोंडापूर जि. हिंगोली, कृषि विज्ञान केंद्र, खरपूडी जि. जालना आणि नाबार्ड यांच्या सहकार्याने या केंद्रामार्फत शेतकऱ्यांना मोबाईलवर संदेश स्वरूपामध्ये (एस.एम.एस) दिला.
- याबरोबरच रिलायन्स फांऊडेशनच्या सहभागीदारीतून मोबाईलवर भ्रमणध्वनी संदेशामार्फत अकाशवाणी आणि दूरदर्शन माध्यमाद्वरे कृषि हवामान सल्ला जिल्हयातील शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविला गेला.
- कृषि हवामान सल्ला पत्रिका ही वेगवेगळया संकेतस्थळावरही उपलब्ध करून देण्यात आली. (व.ना.म.कृ.वि., परभणी (***www.mkv2.mah.nic.in, www.mkv.ac.in***), भारतीय हवामान विभाग, नवी दिल्ली (***www.imd.gov.in***), कृषि हवामान विभाग, भारतीय हवामान विभाग,पुणे (***www.imdagrimet.gov.in***) सर्व कृषि विज्ञान केंद्र, ईत्यादी च्या संकेतस्थळावरही पत्रिका उपलब्ध करून दिली.

  अहवाल वर्षामध्ये एकूण २,९४,६०१ संदेश स्वरूपामध्ये (एस.एम.एस) शेतकऱ्यांना पाठविण्यात आले.

  मराठवाडयातील एकूण १९९६ गावातील शेतकऱ्यांपर्यंत सदरील कृषि सल्ला वरील सर्व माध्यमांचा वापर करून पोहचविला जातो.

संशोधन उपलब्धी

४८ वी संयुक्त कृषि संशोधन आणि विकास समिती बैठक-२०२० डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला यांच्यामार्फत ऑनलाईन पध्दतीने दिनांक ऑक्टोबर २६-३१, २०२० दरम्यान संपन्न झाली. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी यांचे या बैठकीमध्ये ०२ वाणाचे, ०१ यंत्राचे प्रसारण आणि ३७ पीक उत्पादन तंत्रज्ञानावर आधारित शिफारशी पारित करण्यात आल्या आहेत. त्यांचा सविस्तर तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

अ) वाण प्रसारण :

१. बीडीएन २०१३-४१ (गोदावरी) :

बीडीएन २०१३-४१ या तूर पिकाच्या वाणांने तुल्यबळ बीडीएन ७११, बीडीएन ७१६, एकेटी ८८११ आणि राजेश्वरीपेक्षा जास्त उत्पादन दिल्याचे आढळुन आले आहे. हा वाण १६०-१६५ दिवसात तयार होत असुन, मर व वांझ रोग प्रतिबंधक तसेच अधिक प्रमाणात प्रथिने असल्यामुळे महाराष्ट्र राज्याकरीता खरीप हंगामासाठी प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

२. एनएनएच ४४ बीजी २ :

अमेरीकन संकरीत कपाशीचा एनएनएच ४४ बीजी - २ हा वाण अधिक उत्पादनक्षम, रस शोषण करणाऱ्या किडी व रोगांना सहनशील, मध्यम व सरस धाग्याचे गुणधर्म असल्यामुळे महाराष्ट्र राज्यातील कोरडवाहु क्षेत्रात लागवडीकरीता प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

ब) कृषि यंत्रे प्रसारण :

१. वनामकृवि विकसीत सौर उर्जा चलीत पक्षी/जंगली प्राणी घाबरविणाऱ्या आणि प्रकाश कीटक सापळयाव्दारे कीटक नियंत्रण करण्याऱ्या यंत्राची विविध पिकांच्या संरक्षणासाठी प्रसारीत करण्याचे शिफारस करण्यात येते.

वैशिष्टये :

- शेतीतील पिकाची नासाडी करणारे वन्य प्राणी व पक्षांना पळविण्यासाठी उपयुक्त
- प्रकाश कीटक सापळयाव्दारे कीटक नियंत्रण करता येते
- एस.डी. कार्डची व्यवस्था असल्यामुळे विविध आवाज निर्मिती शक्य
- मजबुत रचना/ बनावट व बहुउद्देशीय वापरासाठी उपयुक्त

क) पीक उत्पादन तंत्रज्ञानावर आधारीत शिफारशी

१. सलग सोयाबीन पिकातील उगवणपुर्व तण व्यवस्थापनाकरिता डायक्लोसुलम ८४ टक्के (२६ ग्रॅम क्रियाशील घटक प्रती हेक्टर) ३० ग्रॅम प्रती हेक्टर ५०० लीटर पाणी घेऊन फवारणी करावी आणि पेरणीनंतर २० ते २५ दिवसांनी ०१ कोळपणी करावी. सलग सोयाबीन पिकातील उगवणपश्चात तण व्यवस्थापनाकरिता प्रोपीक्युझाफोप २.५ टक्के अइमेझीथायपर ३.७५ टक्के (१२५ ग्रॅम प्रती हेक्टर ५०० लीटर पाण्यात मिसळुन किंवा फ्लूएझीफॉप पी ब्युटील) ११.५ + फोमेसाफेम ११.१ टक्के (२५० ग्रॅम क्रियाशील घटक प्रती हेक्टर) १ लिटर प्रती हेक्टर ५०० लीटर पाण्यात मिसळुन पेरणीनंतर २० ते २५ दिवसांनी वापरण्याची शिफारस करण्यात येते.

२. बीटी कापूस लागवडीकरीता मजुरांची आवश्यकता कमी करुन कापसाचे उत्पादन व अधिक आर्थिक नफा मिळण्यासाठी ट्रॅक्टरव्दारे रुंद वरंबा व सरी (माथ्याची रुंदी ९० सें.मी.) तयारकरुन पिकाची लागवड करावी. शिफारशीत उगवणीपुर्व व उगवणीपश्चात तणनाशकाची फवारणी आणि पीक संरक्षक कीडनाशकांची फवारणी ट्रॅक्टरचलित यंत्राव्दारे करण्याची शिफारस करण्यात येते.

३. बीटी कपाशीच्या सघन लागवडीमध्ये (लागवडीचे अंतर ९० x ३० सें.मी.) कापुस तथा रुईचे उत्पादन आणि आर्थिक नफा मिळण्यासाठी पिकास रासायनिक खतांची १५०:७५:७५ कि.ग्रॅ. नत्र, स्फुरद व पालाश प्रती हेक्टर देण्याची शिफारस करण्यात येते.

४. महाराष्ट्रात उन्हाळी पानकोबी पिकाचे अधिक उत्पादन व आर्थिक फायदयासाठी पिकाची लागवड रुंद वाफ्यावर ५० x ४५ सें.मी. अंतरावर करुन इनलाईन ठिबक नळीने एक दिवसाआड, एकत्रित पीक बाष्पोत्सर्जनाच्या ८० टक्के प्रमाणे, पाणी देवुन विद्राव्य

खताव्दारे (१२०:६०:६० नत्र:स्फुरद:पालाश कि/हे.) एकुण मात्रेच्या नत्र १५ किलो, स्फुरद व पालाश प्रत्येकी ७.५ किलो याप्रमाणे आठ समान मात्रेत लागवडीच्या १० दिवसांपासुन ते ८० दिवसांपर्यंत देण्याची शिफारस करण्यात येते.

चार लीटर प्रती तास व ४० सें.मी. अंतरावरील इनलाईन ड्रीपर असलेल्या १६ मि.मी. इनलाईन उपनळी ठिबक संचातुन उन्हाळी पानकोबी पीकास पीक बाष्पोत्र्सजनाच्या ८० टक्के पाणी प्रती झाड (लीटर) प्रमाणे देण्याचे वेळापत्रक खालील तक्त्यात दिले आहे.

हवामान संबंधीचा आठवडा	सिंचन देण्यासाठी लागवडीनंतरचे आठवडे	प्रती झाड पाण्याची गरज (लीटर)	ठिबक संच चालु ठेवण्याचा कालावधी (मिनीटे)	साप्ताहिक तापमान (अंश सेल्सिअस)	
				कमाल	किमान
२	लागवड ते पहिल्या आठवडयापर्यंत	०.२०	९	२९.०	९.५
३	दुसऱ्या आठवडयात	०.३२	१६	३०.४	११.४
४	तिसऱ्या आठवडयात	०.३३	१६	३०.३	११.८
५	चौथ्या आठवडयात	०.४१	१८	३१.१	१०.४
६	पाचव्या आठवडयात	०.६७	३०	३१.४	१२.१
७	सहाव्या आठवडयात	०.८४	३८	३२.५	१३.७
८	सातव्या आठवडयात	०.९५	४२	३५.६	१४.९
९	आठव्या आठवडयात	१.००	४४	३२.४	१४.०
१०	नवव्या आठवडयात	१.१२	५०	३५.८	१६.०
११	दहाव्या आठवडयात	१.२६	५६	३५.५	१७.८
१२	अकराव्या आठवडयात	१.३०	५८	३७.९	१७.८
१३	बाराव्या आठवडयात	१.३९	६२	४०.९	१९.५
१४	तेराव्या आठवडयात	१.४८	६६	४०.५	२०.४
१५	चौदाव्या आठवडयात	१.५४	६८	४०.६	२१.१

टीप : लागवड ते पहिल्या आठवडयापर्यंत दररोज पाणी देणे आणि लागवडीनंतर दुसऱ्या आठवडयापासुन एक दिवसाआड पाणी देणे

उन्हाळी पानकोबी पिकास खते देण्याचे वेळापत्रक :

खते देण्याचा कालावधी	खताची मात्रा (१२०:६०:६० कि/हे. नत्र: स्फुरद:पालाश)			विद्राव्य खते कि/हे.	
	नत्र	स्फुरद	पालाश	युरीया	१९:१९:१९
लागवडीनंतर १० दिवसांनी	१५	७.५	७.५	१६.३	३९.५
लागवडीनंतर २० दिवसांनी	१५	७.५	७.५	१६.३	३९.५
लागवडीनंतर ३० दिवसांनी	१५	७.५	७.५	१६.३	३९.५
लागवडीनंतर ४० दिवसांनी	१५	७.५	७.५	१६.३	३९.५
लागवडीनंतर ५० दिवसांनी	१५	७.५	७.५	१६.३	३९.५
लागवडीनंतर ६० दिवसांनी	१५	७.५	७.५	१६.३	३९.५
लागवडीनंतर ७० दिवसांनी	१५	७.५	७.५	१६.३	३९.५
लागवडीनंतर ८० दिवसांनी	१५	७.५	७.५	१६.३	३९.५
एकुण	१२०	६०	६०	१३०.४	३१६

प्रसारीत वाण व यंत्रे

तूर : बीडीएन २०१३-४१ (गोदावरी)

कापूस - एनएनएच ४४ (बीजी २)

सौर उर्जाचलित पक्षी / जंगली प्राणी घाबरवणारे तसेच कीटक सापळ्याव्दारे कीटक नियंत्रण यंत्र

प्रसारीत तंत्रज्ञान

बी टी कापसाची रुंद वरंबा सरी पध्दतीव्दारे लागवड व तणनाशक फवारणी

३० मायक्रॉन चंदेरी काळ्या पॉलिथीन आच्छादनाव्दारे उन्हाळी भेंडी पिकाची रुंद वाफ्यावर लागवड

मका पिकाची ७५ x ३० सें.मी अंतरावर लागवड

जास्त कुरकुमीन असलेला हळदीच्या सेलम वाणाची शिफारस

५. महाराष्ट्रात रबी टोमॅटो पिकाचे अधिक उत्पादन व निव्वळ आर्थिक नफा मिळविण्यासाठी ९० सें.मी. रुंद वाफ्यावर टोमॅटो पिकाची लागवड ६० x ६० सें.मी. अंतरावर करुन ठिबक सिंचनाव्दारे वाफ्याच्या मध्यभागी इनलाईन ठिबक नळी टाकुन एक दिवसाआड एकत्रित पीक बाष्पोत्सर्जनाच्या ८० टक्के पाणी व ३० माइक्रॉन चंदेरी काळया पॉलीथीन आच्छादनाची व शिफारशीत खत मात्रा (१००:५०:५०, नत्र:स्फुरद:पालाश कि/हे) याची शिफारस करण्यात येते.

चार लीटर प्रती तास व ४० सें.मी. अंतरावरील इनलाईन ड्रीपर असलेल्या १६ मि.मी. इनलाईन उपनळी ठिबक संचातुन रबी टोमॅटो पिकास पीक बाष्पोर्त्सजनाच्या ८० टक्के पाणी प्रती झाड (लीटर) प्रमाणे देण्याचे वेळापत्रक खालील तक्त्यात दिले आहे.

हवामान संबंधीचा आठवडा	सिंचन देण्यासाठी लागवडी नंतरचे आठवडे	प्रती झाड पाण्याची गरज (लीटर)	ठिबक संच चालु ठेवण्याचा कालावधी (मिनीटे)	साप्ताहिक तापमान (अंश सेल्सिअस)	
				कमाल	किमान
४७	लागवड ते पहिल्या आठवडयापर्यंत	०.४३	१३.५०	३१.५	१४.३
४८	दुसऱ्या आठवडयात	०.५४	१७.९४	३०.६	१०.२
४९	तिसऱ्या आठवडयात	०.८६	२८.४७	३०.५	१३.५
५०	चौथ्या आठवडयात	०.८३	२७.५२	३०.३	१२.९
५१	पाचव्या आठवडयात	०.८६	२८.४२	२८.७	८.९
५२	सहाव्या आठवडयात	१.१५	३८.२७	२६.६	७.२
१	सातव्या आठवडयात	१.५७	५२.२८	२९.७	८.६
२	आठव्या आठवडयात	१.७४	५७.७८	२९.०	९.५
३	नवव्या आठवडयात	१.८४	६१.०९	३०.४	११.४
४	दहाव्या आठवडयात	१.९९	६६.१७	३०.३	११.८
५	अकराव्या आठवडयात	१.९४	६४.४७	३१.१	१०.४
६	बाराव्या आठवडयात	२.१४	७१.१६	३१.४	१२.१
७	तेराव्या आठवडयात	२.२७	७५.४३	३२.५	१३.७
८	चौदाव्या आठवडयात	२.३७	७८.५६	३५.६	१४.९
९	पंधराव्या आठवडयात	२.४१	७३.३०	३२.४	१४.०
१०	सोळाव्या आठवडयात	२.८३	९३.८२	३५.८	१६.०
११	सतराव्या आठवडयात	२.९७	९८.४४	३५.५	१७.८
१२	अठराव्या आठवडयात	२.७६	९१.५७	३७.९	१७.८
१३	एकोणीसाव्या आठवडयात	२.३२	७७.१४	४०.९	१९.५
१४	विसाव्या आठवडयात	२.००	६६.५२	४०.५	२०.४

टीप : लागवड ते दुसऱ्या आठवडयापर्यंत दररोज पाणी देणे आणि लागवडीनंतर तिसऱ्या आठवडयापासुन एक दिवसाआड पाणी देणे.

६. महाराष्ट्रात उन्हाळी भेंडी पिकाचे अधिक उत्पादन व निव्वळ आर्थिक नफा मिळविण्यासाठी ९० सें.मी. रुंद वाफ्यावर भेंडी पिकाची लागवड ६० x ३० सें.मी. अंतरावर करुन ठिबक सिंचनाव्दारे वाफ्याच्या मध्यभागी इनलाईन ठिबक नळी टाकुन एक दिवसाआड एकत्रित पीक बाष्पोत्सर्जनाच्या ८० टक्के पाणी देण्याची व ३० माइक्रॉन चंदेरी काळया पॉलीथीन आच्छादनाची व शिफारशीत खत मात्रा (७५:३७.५:३७.५, नत्र:स्फुरद:पालाश कि/हे) याची शिफारस करण्यात येते.

चार लीटर प्रती तास व ४० सें.मी. अंतरावरील इनलाईन ड्रीपर असलेल्या १६ मि.मी. इनलाईन उपनळी ठिबक संचातुन उन्हाळी भेंडी पिकास पीक बाष्पोर्त्सजनाच्या ८० टक्के पाणी प्रती झाड (लीटर) प्रमाणे देण्याचे वेळापत्रक खालील तक्त्यात दिले आहे.

हवामान संबंधीचा आठवडा	सिंचन देण्यासाठी पेरणीनंतरचे आठवडे	प्रती झाड पाण्याची गरज (लीटर)	ठिबक संच चालु ठेवण्याचा कालावधी (मिनीटे)	साप्ताहिक तापमान (अंश सेल्सिअस)	
				कमाल	किमान
९	पेरणी ते पहिल्या आठवडयापर्यंत	०.४५	३०	३२.४	१४.०
१०	दुसऱ्या आठवडयात	०.८२	५५	३५.८	१६.०
११	तिसऱ्या आठवडयात	०.९४	६३	३५.५	१७.८
१२	चौथ्या आठवडयात	१.०१	६७	३७.९	१७.८
१३	पाचव्या आठवडयात	१.४१	९४	४०.९	१९.५
१४	सहाव्या आठवडयात	१.५४	१०३	४०.५	२०.४
१५	सातव्या आठवडयात	१.६७	१११	४०.६	२१.१
१६	आठव्या आठवडयात	१.६१	१०७	४०.९	२१.७
१७	नवव्या आठवडयात	१.४६	९७	४१.९	२२.५
१८	दहाव्या आठवडयात	१.५१	१००	४१.८	२४.९
१९	अकराव्या आठवडयात	१.५५	१०४	४२.२	२६.२

टीप : पेरणी ते पहिल्या आठवडयापर्यंत दररोज पाणी देणे आणि पेरणीनंतर दुसऱ्या आठवडयापासुन एक दिवसाआड पाणी देणे

७. रब्बी हंगामातील संकरीत मका पिकाचे अधिक उत्पादन, आर्थिक नफा मिळवण्याच्या दृष्टिकोनातुन मका पिकाची लागवड ही ७५ X २० सेंमी अंतरावर (६६,६६६ झाडे प्रती हेक्टर) करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

८. रबी ज्वारी लागवड क्षेत्रामधील खडखडया या रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी द्रवरुप ट्रायकोडर्मा हरजिआनम जैविक बुरशी नाशकाची १० मिली प्रती किलो बियाण्यास बीजप्रक्रिया करावी अशी संशोधनात्मक निष्कर्षाची शिफारस करण्यात येत आहे.

९. खरीप ज्वारीच्या कणसातील दाण्यावरील बुरशी (काजळी) या रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी द्रवरुप ट्रायकोडर्मा हरजिआनम जैविक बुरशीनाशकाची एक फवारणी १० मिली प्रती लीटर पाण्यात या प्रमाणात पीक ८० टक्के फुलोरा अवस्थेत असताना करावी अशी संशोधनात्मक निष्कर्षाची शिफारस करण्यात येत आहे.

१०. खरीप ज्वारीच्या मध्यम आणि भारी जमीन लागवड क्षेत्रामध्ये ५० टक्के नत्राची बचत करुन धान्य व कडब्याचे अधिक उत्पादन घेण्यासाठी ॲसिटोबॅक्टर ॲसीटी आणि अझोटोबॅक्टर कृकोकम या द्रवरुप जीवाणुसंवर्धकाची प्रत्येकी १० मिली प्रती किलो बियाण्यास बीजप्रक्रिया करुन हेक्टरी ४० किलो नत्र, स्फुरद आणि पालाश या अन्नद्रव्यांचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

११. वनामकृवि विकसित प्रकीयेव्दारे ऑस्मो-कन्व्हेंक्टिव्ह ड्रायिंग तंत्राने वाळविलेल्या उत्तम प्रतीच्या संत्र्याच्या सालीसकट चकत्या बनविण्यासाठी संत्र्याच्या ५ मि.मी. जाडीच्या चकत्या साखरेच्या पाकात (६० अंश ब्रिक्स, ५० अंश सेल्सियस तापमान) ४ तास बुडवुन नंतर ट्रे ड्रायरमध्ये ६० अंश सेल्सियस तापमानावर १२ टक्के पाण्याच्या अंशापर्यंत वाळवुन निर्वायुत कोएक्सट्रोडेड (२५० गेज) पाकिटामध्ये १५० दिवसापर्यंत साठवणुक करण्याची शिफारस करण्यात येते.

१२. छतावरील (क्षेत्रफळ : १०० ते ३०० चौ.मी.) पावसाच्या पाण्याचे भुजल पुनर्भरण करण्यासाठी २ मी. व्यासाच्या व २ मीटर

खोलीच्या, ०.१० मी. जाडीचे वीट बांधकाम असलेल्या शोषखडयामध्ये बारीक वाळुचा ०.१० मी. खोल वरचा थर, जाड वाळुचा ०.१० मी. खोल मधला थर आणि विटाचे तुकडे (१/३ बॅट) १.८ मी. खोल तळाचा थर असलेल्या शोषखडा पध्दतीची शिफारस करण्यात येत आहे.

१३. खरीप हिरवी मिरची, रब्बी टोमॅटो व रब्बी कोबी या पिकांची पेरणी पश्चात आठवडा निहाय सिंचनाची गरज निश्चित करण्याकरिता वनामकृवि विकसित पीक गुणांकाचा किंवा बहुपद सुत्रांचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

खरीप हिरवी मिरची			रब्बी टोमॅटो			रब्बी कोबी		
हवामान आठवडा	लागवडी नंतरचा आठवडा	पीक गुणांक	हवामान आठवडा	लागवडी नंतरचा आठवडा	पीक गुणांक	हवामान आठवडा	लागवडी नंतरचा आठवडा	पीक गुणांक
३४	०	०.६०	४१	०	०.६०	४३	०	०.६२
३५	१	०.६०	४२	१	०.६२	४४	१	०.६२
३६	२	०.६१	४३	२	०.६२	४५	२	०.६४
३७	३	०.६१	४४	३	०.६२	४६	३	०.६९
३८	४	०.७६	४५	४	०.७३	४७	४	०.८०
३९	५	०.८२	४६	५	०.७९	४८	५	०.८५
४०	६	०.९०	४७	६	०.८५	४९	६	०.९१
४१	७	०.९६	४८	७	०.९२	५०	७	०.९६
४२	८	१.०२	४९	८	०.९९	५१	८	१.०२
४३	९	१.०७	५०	९	१.०६	५२	९	१.०८
४४	१०	१.१२	५१	१०	१.१३	१	१०	१.००
४५	११	१.१४	५२	११	१.१९	२	११	१.०४
४६	१२	१.१५	१	१२	१.२१	३	१२	१.०६
४७	१३	१.१६	२	१३	१.२६	४	१३	१.०६
४८	१४	१.१५	३	१४	१.३०	५	१४	१.०३
४९	१५	१.१५	४	१५	१.३२	६	१५	०.९९
५०	१६	१.१३	५	१६	१.३३			
५१	१७	१.११	६	१७	१.३३			
५२	१८	१.०९	७	१८	१.३१			
१	१८	१.०४	८	१९	१.२९			
२	१९	१.०३	९	२०	१.२५			
३	२०	१.०१	१०	२१	१.१९			
४	२१	०.९९	११	२२	१.११			
५	२२	०.९६	१२	२२	१.०४			
६	२३	०.९६	१३	२३	०.९६			

वरील तक्त्याला पर्याय म्हणुन खालील पीकनिहाय बहुपद समीकरणाची शिफारस करण्यात येते.

अ.क्र.	पीक	बहुपद समीकरणे
१	खरीप हिरवी मिरची	य = -९.९८ (ट/ठ) ५ + ३१.६२ (ट/ठ) ४ ¯ ३५.७० (ट/ठ) ३ + १५.४८ (ट/ठ) २-0.0५ (ट/ठ) + 0.६0६
२	रब्बी टोमॅटो	य = -२.८१ (ट/ठ) ५ + १0.४३ (ट/ठ) ४ - १६.१३ (ट/ठ) ३ + ९.३६ (ट/ठ) - २ 0.0५ (ट/ठ) अ 0.६0८
३	रब्बी कोबी	य = - ४.११६ (ट/ठ) ५ + ११.८९ (ट/ठ) ४ - १४.0 (ट/ठ) ३ अ ७.१६९ (ट/ठ) २-0.५६0 (ट/ठ) + 0.६२४
येथे य = पीक गुणांक, ट = पेरणी/ टोकण पश्चात दिवस, ठ = पीक कालावधी		

१४. हळदीच्या किफायतशीर लागवडीसाठी पॉलीबॅगमध्ये हळद कंदाचा एक डोळा कोकोपीटमध्ये लावून रोपे तयार करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

१५. हळदीचा लवकर येणारा, अधिक उत्पादन देणारा, जास्त कुरकुमीन असलेला व आर्थिकदृष्टया फायदेशीर असलेला 'सेलम' वाण मराठवाडा विभागात लागवडीसाठी शिफारस करण्यात येत आहे.

१६. गुणवत्तापुर्ण साधा आणि सुगंधी आवळा फ़ळ बॉल बनविण्याकरिता परिपक्व आवळा फळे, मीठ द्रावण (३ टक्के), तुरटी द्रावण (२ टक्के), अद्रक अर्क (१ टक्के साखरेच्या) द्रावणात (१:१ प्रमाणात) १० दिवस ठेवून ५५ अंश सेल्सियस तापमानास ५.५ तास वाळविण्याची व सहा महिने साठविण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

१७. गवार बी टरफलाचे पावडर (५ टक्के) वापरुन आहार तंतुमय युक्त उत्तम प्रतीच्या कुकीज तयार करण्याची शिफ़ारस करण्यात येते.

१८. चॉकलेट सुगंधी दुधामध्ये प्रत्येकी ०.२ टक्के गवार व बाभळीच्या डिंकाचा वापर केला असता घट्टपणा आणि स्निग्धांश चवीमध्ये वाढ आढळुन आली याची शिफ़ारस करण्यात येते.

१९. बेल फळ अर्क (३ टक्के) आणि लॅक्टीक ॲसीड बॅक्टेरियाचा (१० टक्के) वापर करुन उत्तम प्रतीचे व स्वीकार्हता असलेले प्रजैविक चॉकलेट तयार करण्याची शिफारस करण्यात येते.

२०. हुरडयाच्या पीव्हीआरएसजी-१०१ वाणास ०.२ टक्के मग्नेशियम ऑक्साईड व २.५ मिनिटाची उष्णजल प्रक्रिया करुन उच्च घनतेच्या पॉलीइथलीनमध्ये ४० से. तापमानास ३० दिवसांपर्यंत साठवणुकीची शिफारस करण्यात येते.

२१. लिंबाचा रस १० टक्के, मसाला अर्क ०.९ टक्के, आम्लता ०.३ टक्के आणि गुळाचा वापर करुन १२० ब्रिक्सचे एकुण विद्राव्य घटक असलेले व सुक्ष्मजीव आणि संचय परिस्थिती राखुन लिंबु मसाला अर्क युक्त पेय तयार करण्याची शिफ़ारस करण्यात येते.

२२. न्युट्रा तीळ व जवस चिक्की तयार करताना ७० टक्के तीळ व ३० टक्के जवस वापरण्याची व वातावरणाच्या तापमानाला ५० मायक्रॉन प्लास्टीक पिशवीत तीन महिन्यापर्यंत साठवण्याची शिफारस करण्यात येते.

२३. संपुर्ण लिंबू-कोरफड स्प्रेड तयार करण्याकरिता लिंबाचा गर, लिंबाच्या सालीचा गर व कोरफड रस ६० ग्रॅम, ४० ग्रॅम, ४० ग्रॅम, या प्रमाणात घेऊन त्यामध्ये ३ ग्रॅम मसाला मिश्रण वापरुन ६८० ब्रिक्सचा बनविलेला उत्तम प्रतीचा स्प्रेड खोलीच्या तापमानाला ३ महिन्यांपर्यंत चांगल्या स्थितीत साठविण्याची शिफारस करण्यात येते.

२४. मराठवाड्यातील मध्यम खोल जमिनीसाठी खरीप हंगामातील सोयाबीन या पिकाच्या अधिक उत्पादन, आर्थिक फायद्यासाठी व जमिनीची प्रत सुधारण्यासाठी शिफारसीत खत (३०:६०:३० नत्र: स्फुरद: पालाश) मात्रेसह प्रती हेक्टरी ५ टन तळ्यातील गाळ अ २.५ टन शेणखत किंवा शिफारशीत खत मात्रेसोबत तळ्यातील गाळ १० टन प्रती हेक्टरी वापरावा अशी शिफारस करण्यात येते.

२५. खारे बिस्कीट आणि कुकीज मधिल प्रथीने, लोह, कॅलशियम, तंतुमय पदार्थ, खनिजद्रव्ये, आणि झिंक या पोषणद्रव्यात मुल्यवृध्दी करण्यासाठी २० टक्के कुळीथाच्या पिठाचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात येते.

२६. तंतूमय समृध्द (२८.७४/१०० ग्रॅ.) मिश्र धान्यांचे (राळे, कुळीथ, हरभरे, रवा ३०:२०:२०:२० प्रमाणात) वापरासाठी तयार मिश्रण वजन कमी करण्यासाठी स्थूल व्यक्तींच्या दैनंदीन आहारात उपमा,भाकरी आणि धिरडे या स्वरूपात समाविष्ट करण्याची शिफारस करण्यात येते.

२७. निंदणी, रोप लावणी व काडीकचरा गोळा करणे ही कार्य-पुनरुक्ती असलेली शेती कामे उकीडव्या किंवा वाकून पार पाडताना महिला शेतकरी कामगारांची स्नायु संबंधीची ताण कमी करण्यासाठी, कमी वजनाच्या (७४० ग्रॅम), १२० मि.मी. उंचीच्या, कमरेला बांधण्यायोग्य प्लास्टिक विश्राम स्टुलचा उपयोग करण्याची शिफारस करण्यात येते.

२८. अद्रक पीक प्रणालीत महिला केंद्रीत कार्यातील कष्ट कमी करण्यासाठी अल्प खर्चीक तंत्रज्ञान बास्केटची शिफारस करण्यात येते.

२९. बालकांच्या योग्य विकासासाठी कुटुंबियांनी त्यांच्या पाल्यांना दूरचित्रवाणी तथा सेलफोनच्या अधिक वापरापासून दुर ठेवून त्याऐवजी त्यांना मैदानी खेळ, वाचन, नृत्य, संगीत अशा मनोरंजक तसेच घरातील कामे व कुटुंबियांची काळजी अशा विधायक कार्यात रममाण होण्यासाठी प्रोत्साहीत करावे अशी शिफारस करण्यात येते.

३०. संधिवात असलेल्या पुरूषांसाठी पँट-डीपी २ गुढग्याच्या भागावर निटेड (पॅच शिलाई केलेली) २ डीएस्स आणि शर्ट (हाताच्या कोपरावर निटेड पॅच शिलाई केलेल्याची) शिफारस करण्यात येते.

३१. सुती कापडावर पर्यावरण स्नेही, प्रतिजैविक संस्करण देण्याकरिता सत्तर टक्के इथेनॉलमध्ये काढलेल्या दोन टक्के आवळयाच्या पानाच्या अर्काचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात येते.

३२. स्ट्रेचेबल साडी ब्लाऊज शिवण्यासाठी (लवचिक) त्याचे कापड कापताना व तिरप्या दिशेने कापण्याचा पद्धतीचा अवलंब करावा अशी शिफारस करण्यात येते.

३३. दोन पदरी पॉपलिन कापडाचा व एक पदरी मलमल कपडाचे अस्तर लावलेला फिचर्ड फेस मास्क (वैशिष्टपूर्ण मुखपट्टी) कोविड-१९ पासून संरक्षण मिळवण्यासाठी वापर करण्याची शिफारस करण्यात येते.

३४. शिफारस करण्यात येते की, लष्करी अळीचे व्यवस्थापन करण्यास्तव सामुदायिक पातळीवर विस्तार यंत्रणेमार्फत मोठया प्रमाणात प्रशिक्षणे आयोजित करण्यात यावेत.

३५. मराठवाडा विभागातील कृषि निविष्ठा विक्रेत्यांमध्ये कीटकनाशकांचे लेबल क्लेम व कीटकनाशकांचे विषारीपणा विषयक जागरुकता करण्यासाठी कृषि विज्ञान केंद्रे, कृषि विभाग (महाराष्ट्र शासन) इत्यादी विस्तार यंत्रणेमार्फत विशेषत: खरीप हंगामापुर्वी नियमितपणे प्रशिक्षणे आयोजित करण्याची शिफारस करण्यात येते.

३६. सोयाबीन व करडई या प्रमुख तेलवर्गीय पिकांचे क्षेत्र, उत्पादन व उत्पादकता या घटकांच्या कामगिरींचा दीर्घकालीन अभ्यास केला असता असे आढळुन आले की, सोयाबीन या पिकांच्या उत्पादकतेमध्ये सातत्याने घट व मध्यम स्वरुपाची अस्थिरता नांदेड, परभणी व हिंगोली या जिल्हयांमध्ये दिसून आली. तथापी, मराठवाडा विभागातील सर्वच जिल्हयामध्ये करडई या पिकाचे क्षेत्र व उत्पादन घटल्याचे दिसुन आले म्हणुन अशी शिफारस करण्यात येते की, मराठवाडा विभागात तेलवर्गीय पिकांसाठी विशेष बाब म्हणुन पथदर्शी प्रकल्प राबवुन त्या अंतर्गत आधुनिक उत्पादनाचे एकत्रीत तंत्रज्ञान व अति महत्वाच्या निविष्ठा (सुधारीत बियाणे, जैवीक खते व सुक्ष्म अन्नद्रव्ये इ.) शेतकऱ्यांना उपलब्ध करुन द्यावेत.

३७. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाने तूर पिकासाठी विकसित केलेल्या तंत्रज्ञान शिफारशीचा मराठवाडा विभागातील शेतकऱ्यांनी अवलंब केल्यामुळे त्यांच्या उत्पादनात ४० टक्के वाढ आढळुन आली आहे. त्यामुळे अशी शिफारस करण्यात येते की, मराठवाडा विभागातील शेतकऱ्यांनी व वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाने विकसित केलेल्या तूर पिकाच्या आधुनिक उत्पादन तंत्रज्ञानाचा अवलंब करावा.

गवार बी टरफलाचे पावडर वापरून कुकीज तयार करणे

बेल फळ अर्क वापरून चॉकलेट तयार करणे

अद्रक पीक प्रणालीत अल्प खर्चीक तंत्रज्ञान बास्केट

ऑस्मो-कन्व्हेंक्टिव्ह ड्रायिंग तंत्राने वाळविलेल्या उत्तम प्रतीच्या संत्र्याच्या सालीसकट चकत्या

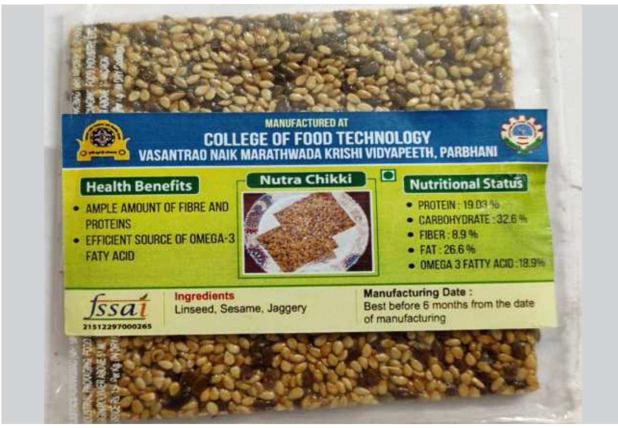

न्युट्रा तीळ व जवस चिक्की

सुगंधी आवळा फळ बॉल

दोन पदरी पापलीन कापडाचा अस्तर लावलेला मास्क

हुरडा साठवणुक पध्दती

प्रशिक्षण व कार्यशाळेचे आयोजन

१. जवस दिन

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठांतर्गत गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर आणि भाकृअनुप-भारतीय तेलबिया संशोधन संस्था, हैदराबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने लातूर येथील गळीतधान्ये संशोधन केंद्रात दिनांक २० जानेवारी, २०२१ रोजी प्रथमच जवस दिन साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरू डॉ.अशोक ढवण हे होते. व्यासपीठावर संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, हैदराबाद येथील शास्त्रज्ञ डॉ.एस.एन. सुधाकरबाबु, डॉ.ए.एल. रत्नकुमार आणि गळीतधान्ये विशेषज्ञ डॉ.एम.के. घोडके आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. या प्रसंगी जवस पीक प्रात्यक्षिक आणि कृषि प्रदर्शनीचे आयोजन करण्यात आले होते. बचत गट सदस्यांना जवस लागवड, प्रक्रिया व मुल्यवर्धन यावर प्रशिक्षण देण्यात आले. तांत्रिक सत्रात तेलबिया संशोधन व पुढील वाटचाल यावर डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, सुर्यफुल लागवडीवर डॉ.एस.एन. सुधाकरबाबु, जवस लागवडीवर डॉ.ए.एल. रत्नकुमार, जवस मूल्यवर्धन यावर श्री.उदय देवळाणकर, जवस शेतकऱ्यांसाठी वरदान यावर प्रगतशील शेतकरी श्री.अशोक चिंते आदींनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमात सुधारीत तंत्रज्ञानाने जवस लागवड करणारे व जवस मुल्यवर्धन करून विविध प्रक्रिया पदार्थ तयार करणाऱ्या प्रगतशील शेतकऱ्यांचा माननीय कुलगुरू यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला. विद्यापीठ शास्त्रज्ञ लिखित जवस लागवड, प्रक्रिया व मुल्यवर्धन या पुस्तकाचे विमोचन करण्यात आले. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या योजनेतुन अनुसुचित जाती व जमातीच्या शंभर शेतकरी व महिला शेतकरी यांना मान्यवरांच्या हस्ते फवारणी यंत्र, वैभव विळा, ताडपत्री आदी कृषि निविष्ठांचे वाटप करण्यात आले. कार्यक्रमास लातूर परिसरातील शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

जवसाच्या विविध वाणांचे प्रात्याक्षिक - गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर

२. ज्वार आद्यरेषीय पीक प्रात्यक्षिक

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील ज्वार संशोधन केंद्रातर्फे अखिल भारतीय समन्वयीत ज्वार सुधार प्रकल्पांतर्गत परभणी तालुक्यातील मौजे मांडाखळी येथील शेतकरी श्री.कल्याण लोहट यांच्या शेतावर ज्वारीच्या आद्यरेषीय पीक प्रात्यक्षिक कार्यक्रमाचे दिनांक १८ फेब्रुवारी, २०२१ रोजी आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी गावातील प्रगतशील शेतकरी श्री.मुरलीधर लोहट हे होते तर संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर हे प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित होते. प्रभारी अधिकारी डॉ.के.आर. कांबळे, विस्तार कृषि विद्यावेत्ता डॉ.यु.एन. आळसे, डॉ.एल.एन. जावळे, डॉ. मोहमद इलीयास, डॉ. व्ही.एम. घोळवे, डॉ. एम.एस. पेंडके, डॉ.जी.एम. कोटे, श्री.शिरीष लोहट, श्री.सचिन शिराळ, श्री.सचिन लोहट आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. ज्वारीच्या पीक प्रात्यक्षिकांची पाहणी करण्यात आली. कार्यक्रमास गावातील शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

३. रब्बी ज्वारी आद्यरेषीत पीक प्रात्यक्षिक

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील ज्वार संशोधन केंद्रातर्फे अखिल भारतीय समन्वयीत ज्वार सुधार प्रकल्पांतर्गत मौजे मानोली ता.मानवत जि.परभणी येथे दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०२१ रोजी शेतकरी श्री.अशोकराव मांडे यांच्या शेतावर रब्बी ज्वारी आद्यरेषीत पीक प्रात्यक्षिक पाहणी कार्यक्रम संपन्न झाला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी गावातील प्रगतशील शेतकरी श्री.ऋषिकेश मांडे हे होते तर संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर हे प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित होते. प्रभारी अधिकारी डॉ.के.आर. कांबळे, डॉ.एल.एन. जावळे, डॉ. मोहमद इलीयास, डॉ. व्ही.एम. घोळवे, डॉ.एम.एस पेंडके, श्री.औंढेकर,प्रगतशील शेतकरी श्री.मदन महाराज शिंदे, श्री. रामभाऊ शिंदे, श्री.लक्ष्मण शिंदे, श्री.शेख दस्तगीर आदींची उपस्थिती होती. यावेळी ज्वारीच्या पीक प्रात्यक्षिकांची पाहणी करण्यात आली. गावातील शेतकरी बांधव मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

४. कापूस उत्पादनवृध्दी कार्यशाळा

कापूस संशोधन केंद्र, नांदेड व कृषि विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक २६ फेब्रुवारी, २०२१ रोजी कापूस उत्पादनवृध्दी कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरू डॉ.अशोक ढवण हे होते. कार्यक्रमास केंद्रीय कापूस संशोधन संस्थेचे संचालक डॉ.वाय.जी. प्रसाद, संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, कृषि विभागाचे संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) श्री.विकास पाटील, कापूस विशेषज्ञ डॉ.खिजर बेग, कृषि सहसंचालक श्री.पांडुरंग सिगेदार, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री.रविशंकर चलवदे, नागपूर येथील जेष्ठ कापूस शास्त्रज्ञ डॉ. वेणुगोपालन, डॉ.बालसुब्रमणी आदींची उपस्थिती होती. कार्यशाळेत राज्यातील कपाशी उत्पादकता वाढीकरीता करावयाच्या उपाययोनांबाबत कापूस संशोधन केंद्राचे शास्त्रज्ञ डॉ.खिजर बेग, प्रा.अरविंद पांडागळे, डॉ.आनंद दौंडे, डॉ.शिवाजी तेलंग, प्रा.दिनेश पाटील व प्रा.अरूण गायकवाड यांनी मार्गदर्शन केले. कीटकनाशक प्रतिकारक्षमता व्यवस्थापन व प्रथमदर्शनी पीक प्रात्यक्षिके या योजनेतंर्गत लाभार्थी शेतकऱ्यांना मान्यवरांच्या हस्ते निविष्ठांचे वाटप करण्यात आले.कार्यशाळेत कृषि विभागातील अधिकारी, कर्मचारी व शेतकरी बांधव उपस्थित होते.

५. बाजरी महोत्सव व शेतकरी मेळावा

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठांतर्गत राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद, बाजरी संशोधन केंद्र,वैजापूर व कृषि विभाग यांच्या संयुक्त विद्यामाने दिनांक ६ मार्च, २०२१ रोजी बाजरी महोत्सव व शेतकरी मेळाव्याचे वैजापूर येथे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरू डॉ.अशोक ढवण हे होते. कार्यक्रमास प्रमुख अतिथी म्हणुन संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर हे उपस्थित होते तर व्यासपीठावर उपविभागीय कृषि अधिकारी श्री प्रकाश देशमुख, सहयोगी संचालक संशोधन डॉ सुर्यकांत पवार, प्रभारी अधिकारी डॉ गजेंद्र जगताप, श्री नानासाहेब कुंदे आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. कार्यक्रमात बाजरी संशोधन केंद्राचे श्री नानासाहेब कुंदे यांचा उत्कृष्ट बीजोत्पादन केल्याबद्दल तसेच हैदराबाद येथील बाजरी मुल्यवर्धीत पदार्थाचे उत्पादक श्री वीर पाटील आणि बचत गटातील यशस्वी महिलांचा मा. कुलगुरू यांचे हस्ते सत्कार करण्यात आला. यावेळी बाजरी पासुन तयार करण्यात आलेल्या मुल्यवर्धीत पदार्थाचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते. तांत्रिक सत्रात सुधारीत बाजरी लागवडीवर प्रा दिनेश लोमटे,फळबाग लागवडीवर डॉ. मोहन पाटील, सुधारीत कांदा लागवडीवर डॉ. गजेंद्र जगताप, कृषि विभागातील विविध योजनावर श्री प्रकाश देशमुख आर्दीनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमास विद्यापीठातील डॉ. के.एस. बेग, डॉ. डी.के. पाटील, डॉ. अशोक जाधव, डॉ. गजेंद्र लोंढे, डॉ. एस. बी.घुगे, डॉ.कांबळे, डॉ. मिसाळ, डॉ.पेंडके, डॉ. किशोर झाडे, श्री.औंढेकर आदीसह प्रगतशील शेतकरी, बचत गटाच्या महिला व कृषि विभागातील अधिकारी/ कर्मचारी उपस्थित होते.

६. कोरडवाहु एकात्मिक शेती पध्दती-शेतकरी मेळावा

अखिल भारतीय कोरडवाहु शेती संशोधन प्रकल्प अंतर्गत असलेल्या कोरडवाहु एकात्मिक शेती पध्दती योजना व केंद्रीय कोरडवाहु संशोधन संस्था, हैदराबाद यांचे संयुक्त विद्यमाने दिनांक १६ मार्च, २०२१ रोजी मौजे आडगाव ता.पालम जि.परभणी येथे शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर हे होते. कार्यक्रमास प्रमुख अतिथी म्हणुन जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. संतोष आळसे हे उपस्थित होते. तसेच मुख्य शास्त्रज्ञ डॉ.वासुदेव नारखेडे, पालम तालुका कृषि अधिकारी श्री. आबासाहेब देशमुख, श्री.पांडुरंग ब्याळे, उपसरपंच श्री.रमाकांत पौडशेटे, मंडळ कृषि अधिकारी श्रीमती आश्विनी वणवे, मंडळ कृषि अधिकारी श्रीमती सविता गलांडे आदींची उपस्थिती होती. मेळाव्याचे तांत्रिक सत्रात आयोजक मुख्य शास्त्रज्ञ डॉ. वासुदेव नारखेडे यांनी एकात्मिक शेती पध्दती यावर मार्गदर्शन केले तर कृषि अभियंता डॉ.मदन पेंडके यांनी विहीर व कुपनलिका पुनर्भरण तंत्रज्ञान, रूंद वरंबा सरी (बीबीएफ) पध्दती यावर मार्गदर्शन केले.

७. कापूस लागवड तंत्रज्ञान व फरदड निर्मुलन कार्यशाळा

कृषि संशोधन केंद्र, बदनापुर आणि भाकृअनुप-केंद्रीय कापूस संशोधन संस्था, नागपुर यांच्या संयुक्त विद्यमाने कापूस लागवड तंत्रज्ञान व फरदड निर्मुलन कार्यशाळेचे दिनांक १८ मार्च, २०२१ रोजी कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर येथे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, संचालक संशोधन, वनामकृवि, परभणी हे होते तर प्रमुख पाहुणे म्हणुन डॉ. गिरधारी वाघमारे, सहयोगी अधिष्ठाता तथा प्राचार्य, कृषि महाविद्यालय, बदनापुर हे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. सुर्यकांत पवार, डॉ. संजय पाटील, डॉ. सचिन सोमवंशी, श्री. व्यंकट ठके, डॉ. दीपक पाटील, डॉ. एस. के पाटील. डॉ. पी. एस. घंटे, डॉ. सी. बी. पाटील आदींची उपस्थिती होती. या कार्यशाळेत मोठ्या संख्येने शेतकरी उपस्थित होते.

८. अनुसूचित जाती उपयोजना - शेतकरी मेळावा

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील अखिल भारतीय समन्वयीत सिंचन पाणी व्यवस्थापन संशोधन प्रकल्पाच्या वतीने अनुसूचित जाती उपयोजना अंतर्गत दिनांक १९ मार्च, २०२१ रोजी मौजे भोसा ता.मानवत जि.परभणी येथे शेतकरी मेळावा व तुषार सिंचन संच वाटप कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरू डॉ अशोक ढवण हे होते तर संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, मानवत पंचायत समिती सदस्य श्री दत्तराव जाधव, सरपंच श्री सुभाषराव जाधव, उपसरपंच श्री महादेव जाधव, प्रकल्पाचे मुख्य शास्त्रज्ञ डॉ अशोक कडाळे, कृषि विद्यावेत्ता डॉ. गजानन गडदे आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. कार्यक्रमात मा. कुलगुरू यांच्या हस्ते मौजे भोसा येथील निवडक ६ अनुसूचित जातीच्या महिला शेतकरी व शेतकरी बांधवांना तुषार सिंचन संचाचे वाटप करण्यात आले. कार्यक्रमात गावातील शेतकरी बांधव व शेतकरी महिला उपस्थित होते.

९. तेलबिया उत्पादन तंत्रज्ञान - प्रशिक्षण कार्यक्रम

अखिल भारतीय समन्वयीत करडई संशोधन प्रकल्प वनामकृवि, परभणी यांच्या वतीने राष्ट्रीय तेलबिया उत्पादन अभियानांतर्गत दिनांक १९ मार्च,२०२१ रोजी तेलबिया उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न झाला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरू डॉ.अशोक ढवण हे होते तर प्रमुख अतिथी म्हणुन संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, महाबीजचे विभागीय व्यवस्थापक श्री. अरूण सोनोने हे उपस्थित होते. कार्यक्रमात मान्यवरांच्या हस्ते करडई व कारळ लागवड तंत्रज्ञान या पुस्तिकेचे विमोचन करण्यात आले. तांत्रिक सत्रात डॉ. एस. बी. घुगे, प्रा. प्रीतम भुतडा, डॉ. संतोष पवार, डॉ. जाधव यांनी मार्गदर्शन केले. प्रशिक्षणास मराठवाड्यातील कृषि विज्ञान केंद्रे व विद्यापीठांतर्गत विस्तार कृषिविद्यावेत्ता, महाबीज क्षेत्र अधिकारी, प्रगतशील शेतकरी प्रशिक्षणास उपस्थित होते.

१०. रेशीम उद्योग प्रशिक्षण कार्यक्रम

रेशीम संशोधन केंद्र, वनामकृवि, परभणी यांच्यावतीने राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत तुतीवर आधारीत पुरक रेशीम उद्योग प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे दिनांक ३० मार्च, २०२१ रोजी आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, संचालक संशोधन, वनामकृवि, परभणी हे होते तर उद्घाटक म्हणुन श्री संतोष आळसे, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, परभणी हे उपस्थित होते. या कार्यक्रमास डॉ. संजीव बंटेवाड, विभाग प्रमुख, डॉ.पुरुषोत्तम झंवर, डॉ. ए.जे. कारंडे, संशोधन विस्तार केंद्र, परभणी, डॉ. चंद्रकांत लटपटे आदींची उपस्थिती होती. या प्रशिक्षणास मोठ्या संख्येने शेतकरी उपस्थित होते.

सामंजस्य करार

१. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील अखिल भारतीय समन्वयीत पशु शक्तीचा योग्य वापर योजना आणि उस्मानाबाद जिल्हयातील लासीना येथील मे. स्वामी ॲग्रो इंप्लिमेंट यांच्यादरम्यान सामंजस्य करार दिनांक ११ सप्टेंबर, २०२० रोजी करण्यात आला. यावेळी विद्यापीठाचे मा. कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, कुलसचिव श्री. रणजीत पाटील, प्राचार्य डॉ. उदय खोडके, यंत्र विकसीत करणाऱ्या संशोधन अभियंता डॉ. स्मिता सोळंकी, कंपनीचे संचालक श्री. कुमार शिवलिंग स्वामी आदींची उपस्थिती होती. या योजनेंतर्गत संशोधनाच्या आधारे विकसीत केलेले बैलचलित सौर फवारणी यंत्र, बैल चलित गादी वाफा करुन प्लास्टिक अंथरणे यंत्र, बैलचलित काडी कचरा गोळा करणे यंत्र, तीन पासेचे फणासह कोळपे आदी अवजारांच्या व्यावसायीकदृष्टया निर्मितीकरिता सामंजस्य करार करण्यात आला. यावेळी विद्यापीठाच्या वतीने संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, संशोधन अभियंता डॉ. स्मिता सोळंकी आणि कंपनीच्या वतीने श्री. कुमार शिवलिंग स्वामी यांनी स्वाक्षऱ्या केल्या.

२. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी आणि भाकृअनुप-राष्ट्रीय डाळिंब संशोधन केंद्र, सोलापूर यांच्यात कृषि संशोधन व पदव्युत्तर तसेच आचार्य पदवी संशोधन कार्य वृध्दींगत व्हावे याकरीता सोलापूर येथे दिनांक ७ फेब्रुवारी, २०२१ रोजी सामंजस्य करार करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरू डॉ. अशोक ढवण होते तर सामंजस्य करारावर संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर व भाकृअनुप-राष्ट्रीय डाळिंब संशोधन केंद्राच्या संचालीका डॉ.ज्योत्स्ना शर्मा यांनी स्वाक्षऱ्या केल्या. या सामंजस्य करारामुळे डाळिंब संशोधनास नवीन चालना मिळणार असुन दर्जात्मक संशोधनास मदत होणार आहे. यावेळी डॉ.के.दिनेशबाबु, डॉ.निलेश गायकवाड, डॉ.नृपेंद्र सिंग, डॉ.ए.एस. जाधव, डॉ. एम.एस. पेंडके, श्री.औंढेकर आदींची उपस्थिती होती.

३. अखिल भारतीय समन्वयीत संशोधन प्रकल्प पशु शक्तीचा योग्य वापर योजने अंतर्गत विकसित शेती अवजारे तसेच कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील विद्युत व अणुउर्जा विभागाच्या वतीने विकसित करण्यात आलेले विविध सौर उपकरणे अवजारे शेतकरी बांधवांना मुबलक प्रमाणात उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने नाशिक जिल्हयातील मे.इन्वेन्टीव्ह सोलुशन्स कंपनीशी विद्यापीठाचा व्यावसायीक सामंजस्य करार करण्यात आला. या करारावर दिनांक १५ मार्च, २०२१ रोजी मा.कुलगुरू डॉ. अशोक ढवण यांच्या प्रमुख उपस्थितीत स्वाक्षरी करण्यात आली. यावेळी करारावर विद्यापीठाच्या वतीने संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, डॉ.स्मिता सोलंकी व कंपनीच्या वतीने श्री.प्रशांत पवार यांनी स्वाक्षऱ्या केल्या. यावेळी कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. उदय खोडके, अपारंपरिक उर्जा स्त्रोत विभागाचे प्रमुख डॉ.राहुल रामटेके, कंपनीचे अभियंते श्री. सौरभ जाधव, विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ डॉ.डी.डी. टेकाळे, डॉ. एम.एस.पेंडके, श्री.ए.ए. वाघमारे आदी उपस्थित होते.

या करारानुसार संशोधनाच्या आधारे विकसीत केलेले सौर उर्जा आधारित जनावरे/पक्षी घाबरवणारे यंत्र, सौर ड्रायर, बैलचलीत फवारणी यंत्र, काडी कचरा गोळा करणे यंत्र, गादी वाफा करून प्लास्टिक अंथरणे यंत्र, तीन पासेचे फणासहित कोळपे, ट्रॅक्टरचलीत बूम फवारणी संरचना, ऊस व हळद पिकात भर लावणे यंत्र, बहुउद्देशीय पेरणीसहीत फवारणी यंत्र आदी अवजारांची व्यावसायीकदृष्ट्या कंपनीला निर्मिती करता येणार आहे.

४. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी आणि भाकृअनुप-भारतीय तेलबिया संशोधन संस्था, हैद्राबाद यांच्यात कृषि संशोधन व पदव्युत्तर तसेच आचार्य पदवी संशोधन कार्य वृध्दींगत व्हावे याकरिता हैद्राबाद येथे दिनांक २२ मार्च, २०२१ रोजी सामंजस्य करार करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरू डॉ. अशोक ढवण होते. सामंजस्य करारावर संचालक संशोधन डॉ. दत्तप्रसाद वासकर व भाकृअनुप-भारतीय तेलबिया संशोधन संस्थेच्या संचालीका डॉ.एम.सुजाता यांनी स्वाक्ष-या केल्या. या सामंजस्य करारामुळे तेलबियाच्या दर्जात्मक संशोधनास मदत होणार आहे. यावेळी डॉ.ए.एन. रत्नकुमार, डॉ.एस.एन. सुधाकरबाबु, गळीतधान्ये विशेषज्ञ डॉ. एम. के. घोडके, डॉ.एम.एस.पेंडके आदींची उपस्थिती होती.

बीजोत्पादन कार्यक्रम २०२०-२१

अ.क्र.	तपशील	बियाण्यांचा प्रकार	उत्पादन (क्विं.)	उत्पादन (क्विं.)
अ	**खरीप**			
१.	सोयाबीन	पैदासकार	३३५१.९७	५१८४.१६
		पायाभुत	८००.२१	
		सत्यतादर्शक	५०९.४९	
		प्रमाणीत	५२२.४९	
२.	तूर	पैदासकार	२४४.३०	८९९.४६
		पायाभुत	२९५.९०	
		सत्यतादर्शक	२४५.५६	
		प्रमाणीत	११३.७०	
३.	मुग	पैदासकार	६८.६९	११०.६९
		पायाभुत	३६.२०	
		सत्यतादर्शक	५.८०	
४.	उडीद	पैदासकार	०९.३२	०९.३२
५.	ज्वार	पैदासकार	२२.१६	७०.१६
		सत्यतादर्शक	४८.००	
६.	बाजरा	पैदासकार	३३.०२	३३.०२
			एकुण खरीप	**६३०६.८१**
ब	**रब्बी**			
१.	रब्बी ज्वार	पैदासकार	८१.००	१३०.००
		सत्यतादर्शक	४०.००	
		प्रमाणीत	०९.००	
२.	हरभरा	पैदासकार	५५.००	११३.००
		सत्यतादर्शक	५०.००	
		पायाभुत	०८.००	
३.	करडई	पैदासकार	४०.००	२०३.००
		सत्यतादर्शक	१५०.००	
		पायाभुत	१३.००	
४.	गहु	पैदासकार	८१.००	१४१.००
		पायाभुत	६०.००	
६	जवस	पैदासकार	०८.००	५३.००
		सत्यतादर्शक	३६.००	
		पायाभुत	०९.००	
			एकुण रबी	**६४०.००**
			एकुण खरीप + रबी	**६९४६.८१**
	सन २०२०-२१ प्राप्त रक्कम			
	बियाणे विक्री खरीप + रबी एकुण रु. ४,६०,१९,९३९/-			

फळझाडाच्या कलमा व रोपांची विक्री

अ.क्र.	फळपिकाचे नांव कलमे/रोपे	संख्या	दर (रु)	मिळालेले उत्पन्न रु
१	मोसंबी (न्युसेलर/काटोल गोल्ड)	७,३७२	८०/-	५,८९,७६०/-
२	संत्रा (नागपुर)	१,३७०	८०/-	१,०९,६००/-
३	चिकु (कालीपत्ती)	२,३६८	७०/-	१,६५,७६०/-
४	आंबा (केसर व इतर जाती)	७,९९२	६०/-	४,७९,५२०/-
५	चिंच (नं.-२६३, प्रतिष्ठान व अजिंठा)	७,३६५	६०/-	४,४१,९००/-
६	जांभुळ (कोंकण बहाडोली)	२,७९३	६०/-	१,६७,५८०/-
७	पेरु (सरदार व ललित)	१५,५२७	५०/-	७,७६,३५०/-
८	सिताफळ (बालानगर)	७,९९४	४०/-	३,१९,७६०/-
९	हनुमानफळ	१९२	४०/-	७,६८०/-
१०	आवळा (एनए-७)	९०५	४०/-	३६,२००/-
११	कागदी लिंबु रोपे	५,२३९	४०/-	२,०९,५६०/-
१२	अंजीर (दिनकर)	१,०१५	३५/-	३५,५२५/-
१३	डाळिंब (भगवा)	२८५	३५/-	९,९७५/-
१४	बिन बियाचे लिंबु	८९	३०	२,६७०/-
१५	रंगपुर लिंबु रोपे	३,३२६	३०/-	९९,७८०/-
१६	चिंच रोपे	२०९	२५/-	५,२२५/-
१७	जांभुळ रोपे	११६	२५/-	२,९००/-
१८	सिताफळ रोपे	०७	२५/-	१७५/-
१९	आवळा रोपे	२८१	२५/-	७,०२५/-
२०	कडीपत्ता	३५६	२५/-	८,९००/-
२१	करवंद रोपे	१०,०३३	१५/-	१,५०,४९५/-
२२	इतर रोपे	४,५७५	२५/-	१,१४,३७५/-
२३	शोभिवंत रोपे	४४६	५०/-	२२,३००/-
२४	करवंद फळे / कलम काडी विक्री	---	---	१,७४०/-
२५	खाजगी रोपवाटीका विक्री १.मोसंबी २.संत्रा	३५ ३५	१५०/- १४५/-	१०,३२५/-
२६	उधारी देयकाद्वारे विक्री	---	----	२,१८,९३०/-
२७	रंगपुर फळे लिलावाद्वारे विक्री	२,८२५ किलो	३२ रु./कि	९०,४००/-
२८	मोसंबी फळे लिलावाद्वारे विक्री	---	---	५२,०००/-
२९	आवळा फळे लिलावाद्वारे विक्री	---	---	१०,५००/-
	एकुण आर्थिक रक्कम			**४१,४६,९१०/-**

अ.क्र.	फळपिकाचे नांव कलमे/रोपे	संख्या	दर (रु)	मिळालेले उत्पन्न रु
१	सिताफळ रोपे	३२,७१३	४०/-	१३,०८,५२०/-

उत्पादन चाचणी प्रयोगांची माहिती

वर्ष	पिकाचे नाव	संशोधन केंद्राचे नाव	तपासणीसाठी प्राप्त संकरीत/ सुधारीत वाणांची संख्या
२०२०-२१	कापूस	कापूस संशोधन केंद्र, नांदेड	०२
	भाजीपाला	उद्यानविद्या संशोधन केंद्र (भाजीपाला), परभणी	६६
	तूर	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०९
	मुग	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०२
	उडीद	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०२
	हरभरा	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०६
	सोयाबीन	सोयाबीन संशोधन केंद्र, परभणी	१३
	ज्वारी	ज्वार संशोधन केंद्र, परभणी	०४
	ज्वारी	कृषि संशोधन केंद्र, सोमनाथपूर	०४
	गहु	गहु व मका संशोधन केंद्र, परभणी	२८
	मका	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद	५८
	बाजरी	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद	१५
	सुर्यफुल	गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर	०१
		एकुण	**२१०**
		प्राप्त तपासणी शुल्क (रू.)	**१,०९,६१,२५०/-**
वर्ष	पिकाचे नाव	संशोधन केंद्राचे नाव	तपासणीसाठी प्राप्त उत्पादनांची संख्या
२०२०-२१	कापूस	कापूस संशोधन केंद्र, नांदेड	१६
	भुईमुग	गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर	०१
	तूर	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०३
	मुग	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०४
	हरभरा	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०७
	सोयाबीन	सोयाबीन संशोधन केंद्र, परभणी	०२
	मका	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद	०२
	हरभरा	मृद विज्ञान कृषि रसायनशास्त्र विभाग, परभणी	०१
	जैवीक खते	वनस्पती रोगशास्त्र विभाग, परभणी	०१
	मिरची	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	०८
	टोमॅटो	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	१२
	कांदा	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	०१
	गहू	गहू व मका संशोधन केंद्र, परभणी	०२
	मका	गहु व मका संशोधन केंद्र, परभणी	०१
		एकुण	**६१**
		प्राप्त तपासणी शुल्क (रू.)	**५४,९८,१५०/-**
		एकुण प्राप्त तपासणी शुल्क (रू.)	**१,६४,५९,४००/-**

महत्वाच्या घटना

गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर येथील जवस प्रात्यक्षिकास मान्यवरांची भेट

कापूस लागवड तंत्रज्ञान कार्यशाळा - प्रात्यक्षिकास मान्यवरांची भेट

आदिवासी शेतकऱ्यांना अनुसूचित जाती उपयोजना अंतर्गत अवजारे वाटप

मान्यवरांच्या भेटी

श्री. अविनाश पौळ, पाणी फाउंडेशन यांची कुपनलिका पुनर्भरण तंत्रज्ञानास भेट

श्री. राजेंद्र पवार, अध्यक्ष, कृषि विकास संस्था, बारामती यांची विद्यापीठातील विविध उपक्रमास भेट

विस्तार शिक्षण

प्रस्तावना :

विस्तार शिक्षण संचालनालय, कृषि विद्यापीठात होणारे नवीन संशोधन शेतक-यांपर्यंत पोहचविण्याचे कार्य विभागीय कृषि विस्तार शिक्षण केंद्र (४), कृषि विज्ञान केंद्र (४),विस्तार शिक्षण योजना, वकृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र या योजनेद्वारे करत आहे. विद्यापीठातील महाविद्यालये आणि संशोधन केंद्रांनीही विविध विस्तार उपक्रमाविषयी आयोजन केले. तसेच या संचालनालयामार्फत आयोजित विस्तार उपक्रमात सक्रिय सहभाग घेतला. विद्यापीठाचे कृषि तंत्रज्ञान शेतक-यांच्या शेतावर पोहचविणे व प्रत्याभरण जमा करणे हा यामागील प्रमुख हेतू होता.

औरंगाबाद, लातूर, परभणी व अंबाजोगाई येथे असे एकूण ४ विभागीय कृषि विस्तार शिक्षण केंद्रे कार्यरत आहेत. प्रत्येक विभागीय विस्तार शिक्षण केंद्राच्या कार्यक्षेत्रात मराठवाडा विभागातील दोन जिल्ह्यांचा समावेश करण्यात आला आहे. विस्तार शिक्षण योजना व कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र या योजना विद्यापीठ मुख्यालयी परभणी येथे कार्यरत आहेत. कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राच्या स्थापनेमुळे विद्यापीठ विकसित तंत्रज्ञानाबाबत माहिती व सल्ला सेवा, बी-बियाणे, रोपे व कलमे, प्रकाशने, पिकांवरील कीड व रोगनिदान व इत्यादी सुविधा शेतकऱ्यांसाठी एकाच छत्राखाली उपलब्ध झाल्या.

मराठवाडा विभागात १२ कृषि विज्ञान केंद्रे कार्यरत असून त्यापैकी औरंगाबाद, तुळजापूर जि.उस्मानाबाद, खामगांव, जि.बीड व बदनापूर जि.जालना येथील ४ कृषि विज्ञान केंद्र विद्यापीठामार्फत चालविली जातात तर उर्वरीत ८ कृषि विज्ञान केंद्र बिगर सरकारी/स्वयंसेवी संस्थामार्फत चालविली जातात. कृषि विज्ञान केंद्र ही मुलभुत व्यवसाईक प्रशिक्षण संस्था असून त्याचा मुळ उद्देश उपलब्ध असलेले आधुनिक तंत्रज्ञान व शेती उत्पादन वाढीसाठी त्याचा अवलंब यामधील दरी भरून काढणे हा होय.

या केंद्रामार्फत विविध विस्तार उपक्रम आयोजीत केले जातात. जसे कृषि विकासासंबंधीत विभाग आणि सेवाभावी संस्थातील अधिकारी, कर्मचारी व विस्तार कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण, जिल्हा मासिक चर्चासत्र, शेतकऱ्यांच्या शेतावर प्रक्षेत्र भेटी आणि निदान चमुच्या भेटी, शेतकरी मेळावे, कृषि प्रदर्शने, शेतीदिन, पीक परिसंवाद, कार्यशाळा, गटचर्चा, पीक प्रात्यक्षिके गुलाबी बोंड अळी नियंत्रण मोहीम, मक्यावरील लष्करी अळी नियंत्रण मोहीम, विद्यापीठ आपल्या दारी तंत्रज्ञान शेतावरी इत्यादी विस्तार उपक्रम आयोजीत केले जातात. कृषि विज्ञान केंद्रामार्फत शेतकरी, युवक, युवतीकरिता कौशल्य आधारीत तसेच कृषि आधारीत जोड धंद्यांवर प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजीत केले जातात.

कोव्हीड-१९ (कोरोना) विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे एक वर्षापासून जग जवळपास थांबले होते. कोरोनाचा प्रादुर्भाव रोखण्याकरीता संपुर्ण लोकसंख्या घरात बंदिस्त किंवा विलगीकरणात होती. चोहीकडे भीती, अनिश्चीतता, तणाव व आणिबाणी सदृश्य वातावरण होते. संपुर्ण देशातील शेती, पशुपालन व दुग्धव्यवसाय, कुकुटपालन इत्यादीसह उद्योग, दळणवळण, व्यापार ही सर्वच क्षेत्रे प्रभावित झाली. सुरक्षीत राहणे आणि आरोग्य सांभाळणे या बाबीकडील संपुर्ण जनतेचे लक्ष लागले होते. कोरोनाच्या संक्रमणामुळे संपुर्ण जनजीवन तणावाखाली आले. कोरोनामुळे फळे, भाजीपाला आणि अन्नपदार्थ विकत घेण्यास लोक धजावत नव्हते. शासकीस स्तरावर अनेक प्रयत्न करून सुध्दा भीती व तणावाचे वातावरण कायम होते.

सहाजिकच कोरोना विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे नियमीत विस्तार उपक्रम आयोजित करण्यावर काही प्रमाणात बंधने आली. तथापी, टाळेबंदीच्या सुरवातीच्या काळातच विद्यापीठ शास्त्रज्ञांची बैठक घेवून विस्तार उपक्रमात मोठया प्रमाणावर डिजीटल माध्यमांचा वापर करण्याचे निश्चीत करण्यात आले. मराठवाडयातीलच नव्हे तर संपूर्णराज्यातील शेतकरी कषि तंत्रज्ञानापासुन वंचित राहू नये हा यामागील प्रमुख हेतु होता. या करिता राज्यातील इतर कृषि विद्यापीठे व महाराष्ट्र शासनाच्या कृषि विभागांसोबत समन्वय साधण्यात आला. विद्यापीठ शास्त्रज्ञांनी डिजीटल माध्यमांचा वापर करण्याविषयी शेतकऱ्यांना जागरूक केले. कृषि शास्त्रज्ञांनी आपल्याशी संबधीत पिकांच्या तंत्रज्ञानाबाबत ध्वनी फिती, चलचित्र फिती, संदेश, पॉवर पॉइंट प्रझेन्टेशन तयार करुन ते युटयुब, फेसबुक, ट्विटर,

व्हॉटस ॲप, आकाशवाणी, दुरदर्शन इत्यादी द्वारा प्रसारीत करण्यात आले. फेसबुक, युटयुब, झुम, वेबेक्स, गुगलमीट या सामाजिक माध्यमांचा वापर करून मोठया प्रमाणात ऑनलाईन प्रशिक्षण, शेतकरी मेळावे, गटचर्चा, परिसंवाद आयोजीत करण्यात आले. विभागातील शेतकऱ्यांनीही मोठा प्रतिसाद देत हे तंत्रज्ञान अवगत केले.

उपलब्धी

१. प्रक्षेत्र भेटी/निदान चमू भेटी :

सन २०२०-२१ या वर्षात शेतकऱ्यांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी शेतकऱ्यांच्या शेतावर शास्त्रज्ञ आणि विस्तार कार्यकर्ते यांच्या ६७५ प्रक्षेत्र भेटी, निदान चमू भेटी आयोजीत करण्यात आल्या. या भेटीमध्ये १७,४०० शेतकऱ्यांच्या समस्यांचे निरसन करण्यात आले.

२. शेतकरी मेळावे :

विद्यापीठ वर्धापन दिनानिमित्त दि.१८ मे, २०२० रोजी खरीप शेतकरी मेळावा, मराठवाडा मुक्ती संग्राम दिनानिमित्त दि.१७ सप्टेंबर, २०२० रोजी रबी शेतकरी मेळावा व सावित्रीबाई फुले जयंती निमित्त दि.०३ जानेवारी, २०२१ रोजी महिला शेतकरी मेळाव्याचे ऑनलाईन पध्दतीने आयोजन करण्यात आले. या मेळाव्यात ९५०० शेतकरी, महिला शेतकरी, उद्योजक आणि विस्तार कार्यकर्त्यांनी ऑनलाईन सहभाग नोंदविला. तसेच सन २०२०-२१ या वर्षात विद्यापीठांतर्गत विस्तार/संशोधन केंद्र, एकूण ४२ शेतकरी मेळाव्यांचे ऑनलाईन/ऑफलाईन आयोजन करण्यात आले. या मेळाव्यात १२,५०० शेतकऱ्यांनी सहभाग नोंदविला.

३. प्रशिक्षण :

सन २०२०-२१ या वर्षात कृषि विभागातील अधिकारी, शेतकरी, महिला शेतकरी, युवक-युवती, ग्रामीण कारागीर, उद्योजक, महिला बचतगट, बिगर संस्थांचे विस्तार कार्यकर्ते यांच्यासाठी गरजेनुरूप शेती तंत्रज्ञान व शेतीवर आधारीत इतर पुरक व्यवसायावर २८५ ऑनलाईन/ऑफलाईन प्रशिक्षण आयोजीत करण्यात आले. यामध्ये १३,२०० शेतकरी, महिला शेतकरी, युवक-युवती, उद्योजक, महिला बचतगट, यांना प्रशिक्षीत करण्यात आले.

४. जिल्हा मासीक चर्चासत्र :

सन २०२०-२१ या वर्षात ८० जिल्हा मासीक चर्चासत्र आयोजीत करण्यात आले असून यात २७५० अधिका-यांनी सहभाग नोंदविला. या चर्चासत्रात पुढील महिन्यांसाठी कृषि विस्ताराविषयीचे उपयुक्त संदेश तयार करण्यात आले. सर्व कर्मचा-यांसमवेत प्रक्षेत्र भेटी आयोजीत करण्यात आल्या.

५. सोयाबीन कार्यशाळा :

मराठवाडा विभागात मागील दोन दशकांपासून सोयाबीन प्रमुख पीक म्हणून पुढे आले आहे. त्यानुषंगाने दि.१९ ते २१ ऑगस्ट, २०२० या कालवाधीत ३ दिवसीय विशेष सोयाबीन कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेच्या समारोपप्रसंगी मा.ना.श्री. दादाजी भुसे, कृषि मंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांनी दि.२१ ऑगस्ट, २०२० रोजी मार्गदर्शन केले. कार्यशाळेचे उदघाटन डॉ.अशोक ढवण, मा.कुलगुरू, वनामकृवि, परभणी यांच्या हस्ते १९ ऑगस्ट, २०२० रोजी झाले. या कार्यशाळेत विद्यापीठ, कृषि विभाग, बियाणे महामंडळ, उद्योजक, कृषि विज्ञान केंद्र, शेतकरी उत्पादक कंपनीचे ४५ उच्चपदस्थ पदाधिकारी सहभागी झाले होते. कार्यशाळेतून प्राप्त झालेल्या शिफारशी महाराष्ट्र शासनास सादर करण्यात आल्या आहेत.

६. कृषि संजीवनी सप्ताह

महाराष्ट्राचे माजी मुख्यमंत्री तथा हरीत क्रांतीचे प्रणेते स्व.वसंतराव नाईक यांचा जन्मदिवस १ जुलै, २०२० कृषि दिन म्हणून साजरा करण्यात आला. या निमित्ताने महाराष्ट्र शासनाने जुलै महिन्याचा पहिला सप्ताह कृषि संजीवनी सप्ताह म्हणून साजरा केला. कृषि

तंत्रज्ञान थेट शेतकऱ्यांच्या बांधावर पोहचविणे हा या सप्ताहाचा प्रमुख उद्देश होता. विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांनी कृषि विभागाच्या सहकार्याने शेतकऱ्यांच्या शेतावर भेटी आयोजित करून शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. तसेच शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांची जागेवरच सोडवणुक करण्यात आली. विद्यापीठाची महाविद्यालये, संशोधन केंद्रे, विस्तार शिक्षण केंद्रे आणि कृषि विज्ञान केंद्रांनी सृक्रीय सहभाग नोंदवून जुलै महिन्याच्या पहिल्या आठवडयात एकूण २३३ कार्यक्रमाचे आयोजन केले.

७. गट चर्चा :

समान प्रश्न घेवून येणाऱ्या शेतकऱ्यांच्या गटासाठी सन २०२०-२१ या वर्षात ४४५ गटचर्चा आयोजीत करण्यात आल्या. गटचर्चेमध्ये ४३५० शेतकऱ्यांच्या समस्यांवर चर्चा करून शंका समाधान करण्यात आले.

८. विद्यापीठ आपल्या दारी - तंत्रज्ञान शेतावरी

विस्तार शिक्षण संचालनालयाच्या वतीने सन २०२०-२१ या वर्षात विद्यापीठ आपल्या दारी तंत्रज्ञान शेतावरी हे अभियान राबविण्यात आले. आधुनिक कृषि तंत्रज्ञान सर्व शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविणे हा या अभियानाचा प्रमुख उद्येश होता. अभियान यशस्वीपणे राबविण्यासाठी व शेतकऱ्यांना तांत्रिक माहिती देण्यासाठी विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांचे चमू गठीत करण्यात आले. शास्त्रज्ञ आणि विस्तार कार्यकर्ते यांच्या १५० खेडेगावात भेटी आयोजीत करण्यात आल्या. या भेटीमध्ये ९८०० शेतकऱ्यांच्या समस्यांचे निरसन करण्यात आले.

९. पीक संरक्षण अभियान :

गुलाबी बोंड अळीच्या प्रादुर्भावामुळे कपाशी पिकाचे, मक्यावरील लष्करी अळीच्या प्रादुर्भावामुळे मका पिकांचे मोठया प्रमाणावर नुकसान झाल्याचे आढळून आले. त्यानुषंगाने गुलाबी बोंड अळी व मक्यावरील लष्करी अळी या किडीच्या नियंत्रणाकरिता पीक संरक्षण अभियान राबविण्यात आले. मोहिमेत गुलाबी बोंड अळी व मक्यावरील लष्करी अळी तसेच हुमणी कीडीचा प्रादुर्भाव व त्यावरील उपाययोजना या बाबत शेतकऱ्यांना अवगत करण्यासाठी विशेष विस्तार कार्यक्रम राबवण्यात आले. तसेच कीटकनाशक फवारणी वेळी घ्यावयाच्या काळजीबाबत मार्गदर्शन करण्यात आले. सन २०२०-२१ यावर्षात १४० ऑनलाईन कार्यक्रम आणि १३५ प्रक्षेत्र भेटी आयोजीत करण्यात आल्या. याचा १२,७०० शेतकऱ्यांना लाभ झाला.

१०. आकाशवाणी/ दुरदर्शन कार्यक्रम :

सन २०२०-२१ या वर्षात शेती विषयक माहिती संकलीत करून ती दुरदर्शनच्या २१५ आकाशवाणीच्या कार्यक्रमातून व ८५ दुरदर्शन व खाजगी केबल वाहिनीच्या माध्यमातून प्रसारीतकरण्यात आले.

११. शेतीदिन :

प्रगतशील शेतकऱ्यांच्या शेतावर, पीक प्रात्यक्षिके आयोजन केलेल्या ठिकाणी तसेच संशोधन केंद्राच्या प्रक्षेत्रावर सन २०२०-२१ या वर्षात २० शेतीदिन आयोजीत करण्यात आले.यात २१०० शेतक-यांनी सहभाग नोंदविला.

१२. कृषि प्रकाशने :

विद्यापीठामार्फत कृषि दैनंदिनी व विविध विषयांवरील माहिती पुस्तिका प्रकाशित करण्यात आल्या आहेत. शेतीभाती हे मासीक नियमीत प्रकाशीत केले जाते. विविध पिकांवरील घडीपत्रिका तयार करून शेतक-यांना वाटप केल्या आहेत.

१३. एसएमस सेवा :

कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्रामार्फत शेतकऱ्यांना मोबाईलव्दारे एसएमएस पाठविण्याची सुविधा उपलब्ध करण्यात आली आहे. सन २०२०-२१ या वर्षात एकुण ५० एसएमएस ५००० शेतक-यांच्या व्हॉट्सअप वर पाठविण्यात आले. तसेच रिलायंस फाऊंडेशन, मुंबई यांच्या सहकार्याने दररोज एक एसएमएस पाठविण्यात येतो.

१४. वर्तमानपत्रातून लेख प्रसिद्ध करणे :

विद्यापीठ शास्त्रज्ञाने विविध पिकांच्या तंत्रज्ञानावर आधारीत लिहिलेले लेख, संदेश, बातम्या यांना वर्तमानपत्रातून प्रसिद्धी देण्यात आली आहे.

१५. कृषि माहिती वाहिनी :

शेतकऱ्यांनी विचारलेल्या प्रश्नांची कृषि माहिती वाहिनीमार्फत तात्काळ उत्तरे दुरध्वनीवरून दिली गेली. सन २०२०-२१ या वर्षात ७५०० हून अधिक शेतक-यांनी विचारलेल्या कृषि विषयक प्रश्नांची उत्तरे दुरध्वणीवरून दिली गेली.

१६. जागतिक मृदा आरोग्यदिन :

कृषि विज्ञान केंद्र व विभागीय कृषि विस्तार शिक्षण केंद्र यांच्या मार्फत दिनांक ५ डिसेंबर, २०२० रोजी जागतिक मृदा आरोग्य दिनाचे आयोजन करण्यात आले. या उपक्रमात शेतक-यांना जमिनीच्या आरोग्याविषयी मार्गदर्शन करण्यात आले. जागतीक मृदा दिनानिमीत्त माहे सप्टेंबर ते डिसेंबर २०२० या कालावधीत “Innovative Approaches towards Managing Soil Health for Climate Smart Agriculture” या विषयावर साप्ताहिक व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली होती.

१७. ऑडीओ कॉन्फरसिग

कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र व रिलायंस फाऊंडेशन मुंबई यांच्या संयुक्त सहभागातून सन-२०२०-२१ वर्षात १६ ऑडीयो कॉन्फरसिंग कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.या कार्यक्रमात ७५ गावातील १२७५ शेतकऱ्यांनी सहभाग घेतला.

१८. वेबिनार

विस्तार शिक्षण संचालनाअंतर्गत विस्तार केंद्रांनी झुम, वेबेक्स, गुगलमिट, युट्युब आणि फेसबुकवर विविध विषयांवरील २१४ वेबीनारचे आयोजन केले. यामध्ये ३२५४५ शेतकरी, महिला शेतकरी, युवक-युवती, उद्योजक, यांनी ऑनलाईन सहभाग नोंदविला.

१९. माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर :

विद्यापीठ शास्त्रज्ञांनी विविध विषयांवरील १८५ चलचित्रफिती यु टयुबवर अपलोड केल्या आहेत. २ लाखांहून अधिक शेतकऱ्यांनी या चलचित्रफिती पाहिल्या आहेत

२०. कृषि विज्ञान केंद्र औरंगाबादची वेबसाईट सुरू करण्यात आली आहे. विद्यापीठाच्या कृषि विज्ञान केंद्रामार्फत दर मंगळवार व शुक्रवार रोजी हवामानाचा अंदाज प्रसारीत करण्यात येतो. एम किसान पोर्टल, फेसबुक आणि व्हॉट्सॲप च्या माध्यमातून पीक तंत्रज्ञान विषयक संदेश दिले जातात. चार लाखाहून अधिक शेतकऱ्यांना हे संदेश नियमितपणे पाठविण्यात येतात.

२१. कृषि विज्ञान केंद्राच्या ठिकाणी माती तपासणी सुविधा उपलब्ध करून दिल्या आहेत. कृषि विज्ञान केंद्र औरंगाबाद येथे औषधी व सुगंधी वनस्पती बाग विकसीत करण्यात आली आहे. कृषि विज्ञान केंद्राच्या ठिकाणी बियाणे, कलमे व रोपे, कृषि प्रकाशने इ. शेतकऱ्यांसाठी उपलब्ध करून दिले आहेत.

२२. विद्यापीठाअंतर्गत कृषि विज्ञान केंद्रांनी सन-२०२०-२१ यावर्षात १२५० प्रक्षेत्र चाचणी प्रयोग व २४०० आद्यरेखा प्रात्यक्षिकाचे आयोजन केले.

मा.ना.श्री. उध्दवजी ठाकरे, मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य आणि मा.ना.श्री. दादाजी भुसे, मा.कृषि मंत्री ऑनलाईन मार्गदर्शन करताना

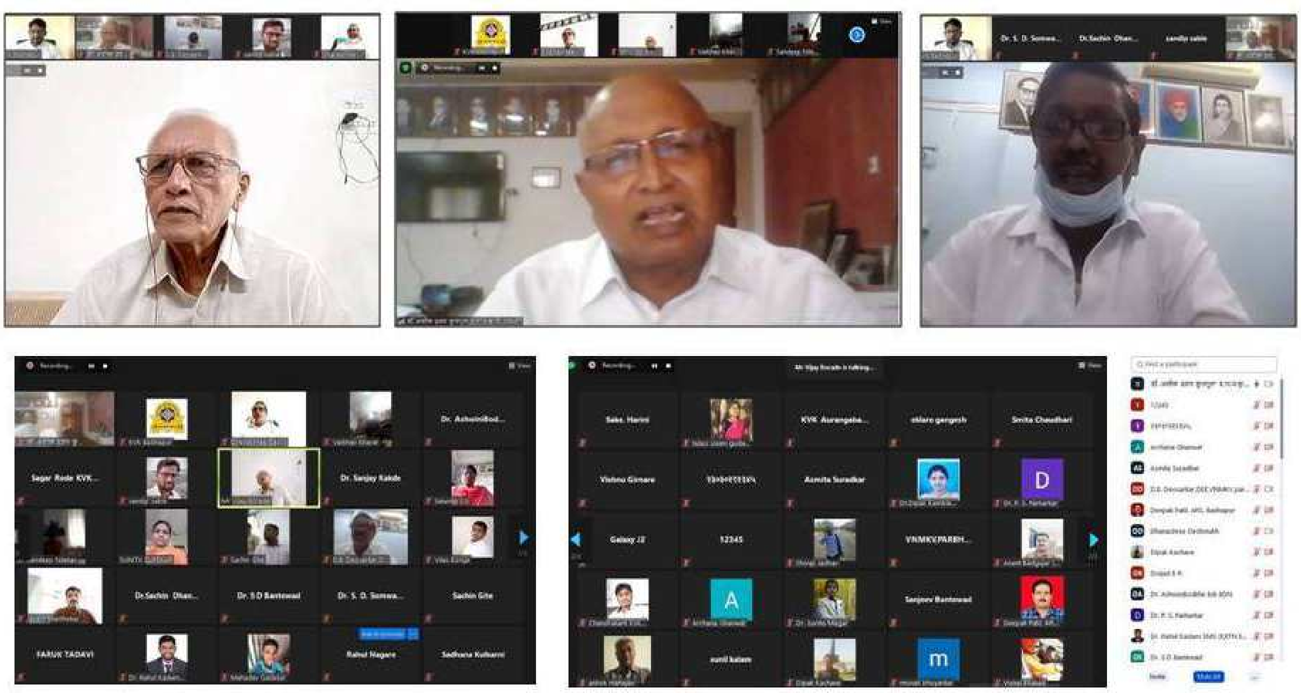

ऑनलाईन शेतकरी मेळाव्यांचे आयोजन

ऑनलाईन खरीप व रबी शेतकरी मेळावे

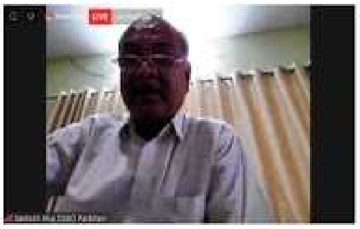

विद्यापीठ शेतकऱ्यांच्या बांधावर

प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन

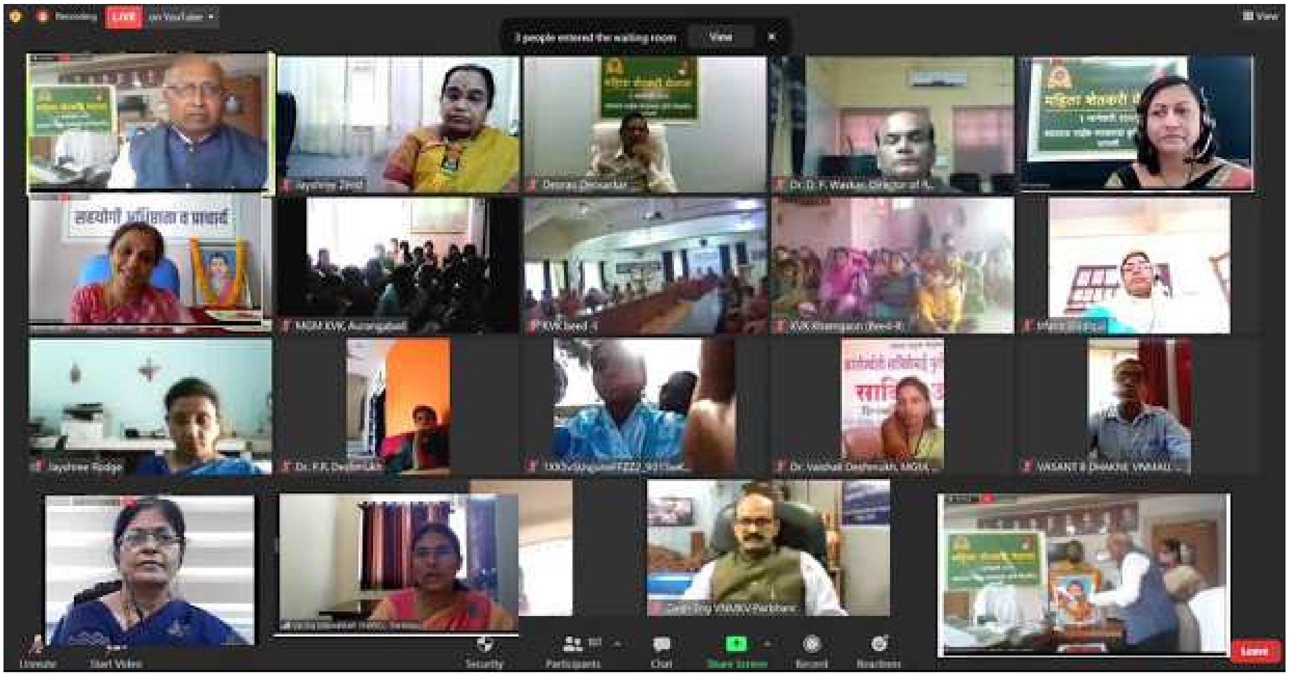

Multi Location Audio Conference on "Farming Practices on Kharif Season & Government Agriculture Schemes -during COVID-19 Situation"- 1st May, 2020 – Experts from VNMKV, Parbhani , District Agriculture Department, Nanded & SCM ,Ardhapur, Nanded

Reliance Foundation

विद्यापीठ प्रशासन

१. विद्यापीठ अधिकारी :

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे परिनियम, १९८३ मधील कलम १४ व परिनियम, १९९० नुसार वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी मधील सन २०२०-२१ या वर्षामध्ये कार्यकारी, विद्याविषयक व इतर अधिकारी खालीलप्रमाणे होते.

१. कार्यकारी अधिकारी :

कुलपती : मा.श्री. भगत सिंह कोश्यारी
प्रतिकुलपती : मा.ना.श्री. दादाजी भुसे
कुलगुरु : मा.डॉ. अशोक ढवण

२ विद्याविषयक अधिकारी :

अ.क्र.	पद	नाव
१	संचालक शिक्षण तथा अधिष्ठाता (कृषि)	डॉ. ध.नी. गोखले
२	संचालक संशोधन	डॉ. द.प्र. वासकर
३	संचालक विस्तार शिक्षण	डॉ. दे.बा. देवसरकर
४	कुलसचिव	श्री. रणजीत पाटील
५	नियंत्रक	श्रीमती दी. मा. देवतराज
६	विद्यापीठ अभियंता	श्री. गौरीशंकर स्वामी

सहयोगी अधिष्ठाता व प्राचार्य		
१	कृषि महाविद्यालय, परभणी	डॉ. सय्यद इस्माईल
२	अन्नतंत्र महाविद्यालय, परभणी	डॉ. यु.एम. खोडके
३	कृषि महाविद्यालय, लातूर	डॉ. ए. पी. सुर्यवंशी
४	कृषि महाविद्यालय, अंबाजोगाई	डॉ. बी. एम. ठोंबरे
५	कृषि महाविद्यालय, बदनापूर	डॉ. जी.एम. वाघमारे
६	कृषि महाविद्यालय, उस्मानाबाद	डॉ. आर.डी. अहिरे
७	कृषि महाविद्यालय, गोळेगांव	डॉ. दे.बा. देवसरकर
८	कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, परभणी	डॉ. यु.एम. खोडके
९	सामाजिक विज्ञान महाविद्यालय, परभणी	डॉ. जयश्री झेंड
१०	कृषि जैवतंत्र महाविद्यालय, लातूर	प्रा. हे.भ. पाटील
११	उद्यानविद्या, महाविद्यालय, परभणी	डॉ. टी.बी. तांबे
१२	कृषि विपणन व व्यवस्थापन संस्था, चाकूर	प्रा. हे.भ. पाटील
१३	सहयोगी अधिष्ठाता, निम्न शिक्षण	डॉ. डी.एन. धुतराज

विभाग प्रमुख - कृषि विद्या		
१	कृषि विद्या	डॉ. बी.व्ही. आसेवार
२	मृद विज्ञान व कृषि रसायन	डॉ. सय्यद इस्माईल
३	कृषीवनस्पती विकृतीशास्त्र	डॉ. के.टी. आपेट
४	कृषि विस्तार शिक्षण	डॉ. व्ही. बी. कांबळे
५	कृषि वनस्पतीशास्त्र	डॉ. जे.ई. जहागीरदार
६	कृषि कीटकशास्त्र	डॉ. एस.डी. बंटेवाड
७	कृषि अर्थशास्त्र	डॉ. के.व्ही. देशमुख
८	उद्यानविद्या	डॉ. टी.बी. तांबे
९	पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय	डॉ. जी.के. लोंढे
१०	कृषि अभियांत्रिकी	डॉ. ए.एस. कडाळे
११	प्रभारी अधिकारी हवामान शास्त्र	डॉ. एम.जी. जाधव
अन्नतंत्र शाखा		
१	अन्न व औद्योगिक सुक्ष्मजीवशास्त्र विभाग	प्रा. हे.बा. देशपांडे
२	अन्न अभियांत्रिकी शास्त्र	डॉ. रा.व.क्षीरसागर
३	अन्न व्यापार व व्यवसाय व्यवस्थापन विभाग	प्रा. डी.आर. मोरे
४	अन्न विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग	डॉ.विजया पवार
५	अन्न जीव रसायन व पोषणशास्त्र विभाग	डॉ. कै.स. गाढे
सामाजिक विज्ञान शाखा		
१	मानव विकास व कौटुंबिक अभ्यास	डॉ. जया बंगाळे
२	वस्त्र व परिधान अभिकल्पना विभाग	प्रा. मेघा उमरीकर
३	कौटुंबिक साधन संपत्ती व्यवस्थापन विभाग	डॉ. जयश्री झेंड
४	अन्न विज्ञान व पोषण विभाग	डॉ. टी.नाहेदखान
५	सामुदायीक विस्तार व संदेशवहन व्यवस्थापन विभाग	डॉ. एस. जी. पुरी
कृषि अभियांत्रिकी शाखा		
१	सिंचन व निचरा	डॉ. एच. डब्ल्यु. आवारी
२	कृषि यंत्र व शक्ती	डॉ. स्मिता सोळंकी
३	मृद व जलसंधारण	प्रा. भा.वा. भुईभार
४	विद्युत यांत्रिकी आणि ऊर्जा	डॉ. रा.ता. रामटेके
५	काढणी पश्चात तंत्रज्ञान	डॉ.स्मिता खोडके

इतर अधिकारी :

१	विद्यापीठ कल्याण अधिकारी	डॉ. एम.एस. देशमुख
२	उप कुलसचिव (परीक्षा)	डॉ. ग.अ. भालेराव
३	उप कुलसचिव (आस्था)	श्री. पु.कों. काळे
४	सहायक कुलसचिव (आस्था)	श्री. पी.एम. पाटील
५	विद्यापीठ ग्रथंपाल	श्री. एस.डी. कदम

दिनांक ३१.३.२०२१ रोजीची संवर्ग निहाय मंजूर पदे, भरलेली पदे व रिक्त पदांची माहिती

गोषवारा

अ.क्र.	गट	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	अ	५९८	३४३	२५५
२	ब	१७०	८८	८२
०२ पदे (कक्ष अधिकरी) शासन प्रतिनियुक्तीने भरलेली आहे.		०२	०२	००
३	क	७३०	४१०	३२०
४	ड	१३८६	५६८	८१८
	एकूण	**२८८६**	**१४११**	**१४७५**

गट अ

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	संचालक	०३	०१	०२
२	सहयोगी अधिष्ठाता	१२	०२	१०
३	विभागप्रमुख	१०	०९	०१
४	प्राध्यापक	४४	२३	२१
५	सहयोगी प्राध्यापक	१८३	९२	९१
६	कार्यक्रम समन्वयक	०४	०३	०१
७	सहाय्यक प्राध्यापक	२८४	१७२	११२
८	विषय विशेषज्ञ	२४	२३	०१
९	कुलगुरु	०१	०१	००
१०	कुलसचिव	०१	०१	००
११	नियंत्रक	०१	००	०१
१२	विद्यापीठ अभियंता	०१	००	०१
१३	उप- विद्यापीठ अभियंता	०३	००	०३
१४	वैद्यकीय अधिकारी	०१	०१	००
१५	सुरक्षा व निगराणी अधिकारी	०१	०१	००

१६	विद्यार्थी कल्याण अधिकारी	०१	००	०१
१७	उप कुलसचिव	०२	०२	००
१८	सहाय्यक कुलसचिव/सहाय्यक नियंत्रक	२०	१०	१०
१९	मा.कुलगुरु यांचे खाजगी सचिव/स्वीय सहाय्यक	०२	०१	०१
	एकूण	**५९८**	**३४३**	**२५५**

गट ब

अ.क्र.	संवर्ग	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक-कृषि	६७	३५	३२
२	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक-अन्नतंत्र	०६	०३	०३
३	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक, कृषि जैवतंत्रज्ञान	०४	००	०४
४	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक-कृषि अभियांत्रीकी	०१	०१	००
५	पशुवैद्यकीय अधिकारी	०१	००	०१
६	कार्यक्रम सहा-प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ	०४	०३	०१
७	कार्यक्रम सहा-संगणक	०४	०३	०१
८	कार्यक्रम सहा-प्रक्षेत्र व्यवस्थापक	०४	०३	०१
९	कक्ष अधिकारी	२५	१८	०७
१०	सहाय्यक कक्ष अधिकारी	२५	११	१४
११	सहाय्यक अधिक्षक	०४	०३	०१
१२	लघुलेखक	२१	०७	१४
१३	तांत्रीक सहाय्यक	०४	०१	०३
	एकूण	**१७०**	**८८**	**८२**

गट क

संवर्गाचे नाव	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
कनिष्ठ पशुवैद्यकीय अधिकारी	०१	०१	००
कनिष्ठ संशोधन सहा.-कृषि	७४	३२	४२
कनिष्ठ अभियंता	०६	०३	०३
कार्यदेषक पर्यवेक्षक	०१	०१	००
पर्यवेक्षक गृहविज्ञान	०१	००	०१
आरेखक	०१	०१	००
वरिष्ठ यांत्रिक	०२	०१	०१
कनिष्ठ यांत्रिक	०१	०१	००
ट्रॅक्टर चालक	०५	००	०५
वाहन चालक	४२	१७	२५

ट्रक चालक	०४	०३	०१
के.व्ही.के.वाहन चालक	०८	०५	०३
कृषि सहाय्यक/तत्सम पदे	२८१	१९५	८६
कृषि सहाय्यक (अभियांत्रिकी)	०२	००	०२
कृषि सहाय्यक (जैवतंत्रज्ञान)	०२	००	०२
प्रयोगशाळा सहाय्यक	१५	०१	१४
फिल्डमन/तांत्रीक प्रशिक्षक	०१	०१	००
विजतंत्री	०८	०४	०४
सुतार	०३	०२	०१
कलाकार	०२	०२	०
उप-आवेक्षक/तांत्रीक सहाय्यक	५	०१	०४
कॉप्युटर	०१	००	०१
प्रशिक्षित मॉन्टेसरी शिक्षक	०१	००	०१
प्रयोगशाळा सहाय्यक (गृह विज्ञान)	०५	००	०५
दुरध्वनी चालक	०२	००	०२
नळकारागीर	०४	०२	०२
मिस्त्री	०१	००	०१
बाष्पक सहाय्यक	०१	००	०१
संधाता	०१	०१	००
कातारी	०१	००	०१
जोडारी	०२	००	०२
दृकश्राव्य यंत्र चालक	०२	०१	०१
संगणक चालक	०१	०१	००
संगणक चालक/संगणक प्रोग्रामर	०२	००	०२
वरिष्ठ लिपीक	६६	३७	२९
लघुटंकलेखक	०४	०२	०२
लघुलेखक ग्रेड-३	०४	०१	०३
संगणक चालक	०१	००	०१
कनिष्ठ लिपीक	१५७	९२	६५
ग्रंथालय सहाय्यक	०६	०१	०५
रिप्रोग्राफीक सहायक	०१	००	०१
मिश्रक	०२	०१	०१
एकूण	**७३०**	**४१०**	**३२०**

गट ड

संवर्गाचे नांव	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
प्रयोगशाळा सेवक	५२	१५	३७
मजुर	९३८	३९३	५४५
पहारेकरी	१४९	४१	१०८
शिपाई	११०	३०	८०
गुराखी	६	००	०६
परिचर	९	३	६
दोग्धा	४	०	४
पुस्तक वाहक	१	१	०
मिस्त्री	१	०	१
ड्रेसर	१	०	१
फरास	१	१	०
सफाई कामगार	२७	१६	११
खानसामा	३	१	२
जमादार	१	१	०
माळी	१९	१०	९
रुखी/वाल्मीकी	४	३	१
पशुधन परिचर	१	०	१
ग्रंथालय परिचर	५	३	२
प्रयोगशाळा परिचर	५४	५०	४
एकूण	**१३८६**	**५६८**	**८१८**

विद्यापीठ प्राधिकरणे :

अहवाल कालावधीत विद्यापीठाची कार्यकारी परिषद, विद्या परिषद, संशोधन परिषद, विस्तार शिक्षण परिषद, विद्याशाखा व अभ्यास मंडळे या प्राधिकरणांच्या वेळोवेळी सभा घेण्यात आल्या.

कार्यकारी परिषद : अहवाल कालावधीत कार्यकारी परिषदेच्या एकूण ४ नियमित सभा झाल्या.

विद्या परिषद : अहवाल कालावधीत विद्या परिषदेच्या २ सभा झाल्या.

कृषि संशोधन परिषद : अहवाल कालावधीत कृषि संशोधन परिषदेची एक सभा घेण्यात आली.

विस्तार शिक्षण परिषद : अहवाल कालावधीत विस्तार शिक्षण परिषदेची एक सभा घेण्यात आली.

विद्या शाखा : विद्यापीठांतर्गत कृषि आणि तत्सम/संलग्न विद्याशाखा अहवालाच्या काळात कार्यरत होत्या.

अभ्यास मंडळे :अहवाल कालावधीत सर्व अभ्यास मंडळांच्या सभा नियमितपणे घेण्यात आल्या.

MAU 2020-21(1April-2020)

REVENUE INCOME

Group Summary

1-Apr-2020 to 31-Mar-2021

Page 1

Particulars	Closing Balance	
	Debit	Credit
ANIMAL HUSBANDRY RECEIPTS		**7,88,352.00**
Sale of Fym(Senkhat)		*35,880.00*
Sale of Milk & Milk Produce		*4,24,602.00*
Sale of Poultry Products		*3,27,870.00*
CAPITAL RECEIPTS		**91,49,851.00**
Sale of Furniture/tools/dead Stock (Auction)		*87,58,295.00*
Sale of Live Stock		*3,91,556.00*
EDUCATIONAL RECEIPTS		**11,12,44,807.50**
Admission / Regi. Fees		*3,12,230.00*
Bonafide Fees		*17,270.00*
Convocation Fees		*70,000.00*
Electricity Charges (Student)		*11,91,730.00*
Eligibility Fees		*5,70,411.00*
Enrolment Fees		*19,14,328.00*
Examination Fee 25%		*14,26,082.50*
Examination Fees 75%		*2,70,30,730.50*
Fine & Dues		*38,665.00*
Grade Card Fees		*13,58,650.00*
Hostel Room Rent		*2,66,500.00*
Insurance Charges From Student		*3,76,025.00*
Library Fee		*35,42,275.00*
Marklist & Provisional Certificate Fees		*4,900.00*
Medical Examination Fees		*3,81,421.00*
Migration Fees		*93,240.00*
ODC PDC Fees / Verification		*8,72,590.00*
Other Educational Receipts		*4,37,19,079.00*
Recheking		*10,000.00*
Registration Fees (Income)		*6,20,800.00*
Re-Recognition / Proceeing Fees Pvt Colleges		*5,50,000.00*
Transfer Certificate Fees		*36,190.00*
Tution Fees		*2,68,41,690.50*
FARM RECEIPTS		**18,76,280.00**
Sale of Cotton Lint		*1,27,997.00*
Sale of Fertiliser		*8,82,755.00*
Sale of Fodder		*2,73,586.00*
Sale of Other Farm Produce		*4,88,945.00*
Sale Of Sugarcane		*1,02,997.00*
GENERAL REVENUE RECEIPTS		**2,30,03,343.18**
Application Forms		*16,100.00*
Bank Interest Received		*1,93,12,347.18*
E Tender		*8,93,500.00*
Other General Receipts		*14,92,947.00*
Penalty / Liquid Damages Recovered From Contractors		*2,12,400.00*
Rent of Buildings		*7,30,171.00*
Rest House Charges		*1,40,280.00*
Sale of Publication & Written Articles		*50,310.00*
Sale of Stationery / Cloth		*22,500.00*
Sale of Tender Forms		*88,580.00*
University Library Receipts		*29,700.00*
Water Tax Received		*14,508.00*
Carried Over		**14,60,62,633.68**

continued ...

MAU -2020-21

MAU 2020-21(1April-2020)
REVENUE INCOME Group Summary : 1-Apr-2020 to 31-Mar-2021

Page 2

Particulars	Closing Balance Debit	Closing Balance Credit
Brought Forward		**14,60,62,633.68**
HORTICULTURE RECEIPT		**64,16,914.00**
Sale of Horticulture Produce		*24,61,601.00*
Sale of Plants / Nursery		*39,55,313.00*
SEED RECEIPTS		**82,681.00**
Sale of Seed		*81,631.00*
Sale of Seedling		*1,050.00*
Grand Total		**15,25,62,228.68**

Asstt. Comptroller
V. N. M. K. V.
Parbhani

MAU -2020-21

MAU 2020-21(1April-2020)

REVENUE INCOME
Group Summary
1-Apr-2020 to 31-Mar-2021

Page 1

Particulars	Closing Balance Debit	Closing Balance Credit
ANIMAL HUSBANDRY RECEIPTS		**7,88,352.00**
CAPITAL RECEIPTS		**91,49,851.00**
EDUCATIONAL RECEIPTS		**11,12,44,807.50**
FARM RECEIPTS		**18,76,280.00**
GENERAL REVENUE RECEIPTS		**2,30,03,343.18**
HORTICULTURE RECEIPT		**64,16,914.00**
SEED RECEIPTS		**82,681.00**
Grand Total		**15,25,62,228.68**

Asstt. Comptroller
V. N. M. K. V.
Parbhani

MAU 2020-21(1April-2020)

Expenses

Group Summary

1-Apr-2020 to 31-Mar-2021

Page 1

Particulars	Closing Balance Debit	Closing Balance Credit
Contingency	**26,28,48,004.00**	**7,22,902.00**
HOSPITALITY EXPENSES	8,31,156.00	
MAINTAINCAE	7,67,12,322.00	
MATERIAL & SUPPLIERS	2,62,91,836.00	
MOTOR VEHICLES (FUNCTIONAL)	95,77,580.00	
OFFICE EXPENSES RECURRING	12,25,39,233.00	76,532.00
PROFESSIONAL & SPECIAL SERVICES	71,29,849.00	
PUBLICATION	1,85,422.00	
RENT , RATE & TAXES	31,80,606.00	
STIPEND & SCHOLARSHIP	1,64,00,000.00	6,46,370.00
PENSION & GRATUITY	**83,87,16,406.00**	
Basic Pension	*52,90,49,131.00*	
Commutation of Pension	*2,68,02,747.00*	
Encashment of Leave	*4,20,65,936.00*	
Gratuity	*1,85,21,670.00*	
Pension Arrears.	*5,77,77,569.00*	
Pension Releif	*16,44,99,353.00*	
SALARIES	**1,13,81,29,359.00**	
6th Pay Arrears Advance	*6,738.00*	
CLA & Other Allowance	*43,42,406.00*	
Contratual Salary	*1,08,92,796.00*	
Conveyance Allowance	*83,33,179.00*	
Dearness Allowance	*70,10,77,224.00*	
Grade Pay	*6,19,32,696.67*	
House Rent Allowance	*3,32,34,311.00*	
Medical Reimbursement	*70,62,961.00*	
NPS Govt.Share	*1,80,174.00*	
Over Time	*5,56,770.00*	
Pay of Establishment	*17,20,02,040.33*	
Pay of Officers	*13,82,08,207.00*	
Washing Allowance	*2,99,856.00*	
TRAVEL EXPENSES	**24,94,655.00**	
T.A. to External Examiner	*12,000.00*	
T.A. to Staff Member	*24,82,655.00*	
WAGES & FIELD OPERATION	**55,02,110.00**	
Field Operation	*54,77,190.00*	
Labour Wages	*24,920.00*	
Goods and Service Tax		48,326.00
Grand Total	**2,24,76,90,534.00**	**7,71,228.00**

Asstt. Comptroller
V. N. M. K. V.
Parbhani

विद्यापीठ अभियंता

सन २०२०-२१ या वित्तीय वर्षात करण्यात आलेली विशेष कामे

अ.क्र.	कामाचे नांव	रक्कम (रुपये)
१	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि महाविद्यालय, लातूर येथे (Skill Development Training Centre for SC Beneficiaries) वसतीगृह बांधणे	१,३६,२६,७३२
२	वनामकृवि परभणी अंतर्गत सेंद्रीय शेती संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र, परभणी येथे खळयाचे बांधकाम करणे शेडरहीत	४,२९,२८१
३	बीएसपी फार्म शेंद्रा - अ विभागाच्या प्रक्षेत्रावर सिडी वर्क पुलाचे काम करणे	२,६४,२८८
४	विस्तार शिक्षण विभागातंर्गत महाविद्यालयाचे शैक्षणिक संग्रहालयाचा छत दुरुस्ती करणे	१,९०,७२९
५	कृषि अभियांत्रिकी विभाग परभणी येथील शिकवणी खोलीवर पत्रे टाकणे व किरकोळ दुरुस्ती करणे	२,१५,००७
६	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील प्रियदर्शनी मुलींचे वसतिगृह मधील पहिला मजला या ठिकाणी विद्युत संच मांडणीची नुतनीकरण करणे	२,६६,०३७
७	कृषि विस्तार विभागासमोर पेव्हर ब्लॉक पुरविणे व बसविणे	२,६३,४७३
८	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि महाविद्यालाच्या अभियांत्रिकी विभागास आतील बाजुने रंगरंगोटी करणे	२,२६,४८९
९	बीज तंत्रज्ञान संशोधन व पैदासकार बियाणे विभाग, वनामकृवि, परभणी या कार्यालयातील विद्युत संच मांडणी नुतनीकरण करणे	२,६६,९९७
१०	वनामकृवि परभणी अंतर्गत ग्रीष्म वसतिगृह कृषि महाविद्यालय परभणी येथील विद्युत विषयक काम करणे	१,७५,४३५
११	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील मुलींच्या वसतिगृह इमारतीमधील डायनिंग हॉल, किचनमध्ये विद्युतीकरण करणे व पॅनल बसविणे	२,६५,२०५
१२	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक २ व ३ येथील निवासस्थानामधील जुने विद्युत मीटर काढुन नवीन विद्युत मीटर बसविणे	२,६५,८५०
१३	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील आळिंबी प्रयोगशाळेस फॉल्स सीलींग करणे	२,४६,८५२
१४	वनामकृवि परभणी अंतर्गत विद्यापीठ ग्रंथालय इमारतीमधील प्रसाधनगृहाची व तळमजल्यावरील भांडारगृहाची दुरुस्ती करणे	१,७४,५४२
१५	प्रशासकीय इमारतीसमोर झेंडावंदनाच्या पोलच्या ओटा/स्टेज चे बांधकाम करणे	२,६०,५७६
१६	ज्वार संशोधन केंद्र, परभणी येथे संरक्षण भिंत बांधणे व दुरुस्ती करणे	२,५१,९०४
१७	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील आळिंबी प्रयोगशाळेस फरशी बसविणे	२,३९,६१९
१८	प्रशासकीय इमारतीसमोरील पॅसेजपासून झेंडावंदन पोल पर्यंत पेव्हर ब्लॉक बसविणे	२,५०,८३४
१९	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक १ मधील विद्यापीठ ग्रंथालय इमारतीची दुरुस्ती करणे	२,६२,२८५
२०	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील आळिंबी प्रयोगशाळेवर पत्र्याखाली लोखंडी फ्रेम (Structural Steel) बसविणे	२,६४,८१५

२१	वनामकृवि परभणी अंतर्गत ग्रीष्म वसतिगृहाच्या पहिल्या मजल्यावरील दरवाजे व प्रसाधनगृहाची दुरुस्ती करणे	२,६७,३०२
२२	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील आळिंबी प्रयोगशाळेवर लोखंडी पत्रे बसविणे	२,६१,१४२
२३	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि विज्ञान केंद्र, तुळजापूर येथील शेळी गोठा व गोदामास विद्युत	२,६७,०७५
२४	परभणी येथील उद्यानविद्या विभागातील प्रयोगशाळेची किरकोळ दुरुस्ती करणे	२,६४,२०१
२५	परिसर क्रमांक २ मधील कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयातंर्गत सह्याद्री वसतीगृह येथे विद्युत नुतनीकरण करणे	२,६७,०९६
२६	वनामकृवि परभणी अंतर्गत अ-२२, अ-१९ व अ-१० येथील विद्युत विषयक कामे करणे तसेच आंतरराष्ट्रीय विद्यार्थी वसतिगृह येथील विद्युत पॅनल दुरुस्ती करणे	१,७४,४८५
२७	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील ईएलपी युनिट (आळिंबी) प्रयोगशाळेस रंगरंगोटी करणे	१,७७,४५३
२८	वनामकृवि परभणी अंतर्गत शैक्षणिक संग्रहालय इमारत येथील नाहेप केंद्र (ड्रोन) रुम करिता विद्युत संच मांडणी करणे	२,६६,५८०
२९	वनामकृवि परभणी परिसर क्रमांक २ मधील सेंद्रीय शेती संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र कार्यालयास विद्युत पुरवठा सुरळीत ठेवण्यासाठी इन्वर्टर व बॅटरी बसविणे	८८,१७४
३०	वनामकृवि, परभणी अंतर्गत शरद वसतिगृहास रंगरंगोटी करणे	२,०५,२०६
३१	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक १ मधील विद्यापीठ ग्रंथालय येथे नवीन विद्युत संच मांडणी करणे	१,८२,१३२

क्षणचित्रे

जवस दिन प्रात्याक्षिक, गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर

जवस प्रात्याक्षिक, गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर

कापूस लागवड तंत्रज्ञान व फरदड निर्मूलन कार्यशाळा, प्रक्षेत्र भेट

हरित परिसर - स्वच्छ परिसर

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ

परभणी – ४३१ ४०२ (महाराष्ट्र)

www.vnmkv.ac.in
www.facebook.com/vnmkv
www.twitter.com/vnmkv
www.youtube/user/vnmkv
www.promkvparbhani.blogspot.in

Omkar Graphics@02452-229977